



# DALTONHANDBOEK

Openbare Daltonschool Jan Ligthart



fazantenstraat 7  
8191AJ Wapenveld  
[www.jlswapenveld.nl](http://www.jlswapenveld.nl)

**JAN LIGTHARTSCHOOL**  
primair openbaar onderwijs

Voorwoord .....	5
Missie en visie .....	5
Achtergrond van het daltononderwijs .....	6
Wat levert dalton op voor de kinderen? .....	6
1. De kernwaarden in het kort .....	7
SAMENWERKEN.....	7
VRIJHEID en VERANTWOORDELIJKHEID .....	7
EFFECTIVITEIT .....	7
ZELFSTANDIGHEID .....	8
REFLECTIE .....	8
Borging .....	8
2. Ontwikkelingen en aanbevelingen .....	9
2.1 Aanbeveling Reflectie .....	9
2.2 Aanbeveling functie van centrale hal .....	10
2.3 Aanbeveling ouderbetrokkenheid.....	11
2.4 JLS-Proeftuintjes .....	13
3. Dalton en burgerschap .....	16
4. Dalton in de dagelijkse praktijk .....	17
4.1 Dagkleuren .....	17
4.2 Organisatie .....	17
4.3 Taakbrief.....	18
Groep 1-2.....	18
Groep 3.....	19
Groep 4-7.....	20
Groep 8.....	20
4.4 Vrijheid en Verantwoordelijkheid .....	21
4.5 Zelfstandig werken .....	21
4.6 Blokje leerlingen .....	22
4.7 Keuzevrijheid .....	23
4.8 Verantwoordelijk.....	23
4.9 Zelfstandigheid .....	23
4.10 Samenwerken.....	23
4.11 Buiten de klas werken .....	24
4.12 Nakijken en waarderen .....	24

4.13 Reflectie.....	25
4.14 Zelfevaluatie .....	26
4.16 Borging .....	27
5. Samenwerkend leren .....	28
5.1 Werkvormen.....	28
6. Leerlingenraad.....	29
6.1 Wat verstaan we onder een leerlingenraad?.....	29
6.2 Wie zitten er in de leerlingenraad? .....	29
6.3 Wanneer worden de groepsvertegenwoordigers gekozen?.....	29
6.4 Agenda.....	29
6.5 Notulen.....	29
6.6 Besluiten.....	29
6.7 Leerlingenraad vergadermomenten .....	30
7. Rapport en Portfolio (ik-doelen) .....	31
7.1 Rapport.....	31
7.2 Portfolio.....	31
8. Onze JLS-juichmomentjes.....	32
8.1 Dalton spiegel.....	32
8.2 DOP-gesprekken.....	33
8.3 Groepsdoorbrekend werken .....	33
8.4 Schoolbrede thema's.....	34
8.5 Daltonvisietraject .....	34
9. Leerlijnen .....	36
Leerlijn zelfstandigheid .....	37
Leerlijn samenwerken .....	38
Leerlijn vrijheid en verantwoordelijk .....	39
Leerlijn effectiviteit .....	40
Leerlijn reflecteren .....	41
Leerlijn kanjertraining .....	42
Bijlagen .....	43
Bijlage 1: Weektaak voorkant groep 3 t/m 8 .....	44
Bijlage 2: Weektaak achterkant – groep 3 .....	45
Bijlage 3: Weektaak achterkant – groep 4 t/m 8 .....	46
Bijlage 4: Coöperatieve werkvormen .....	47

Bijlage 5: Burgerschap.....	55
Bijlage 6: Kijkwijzer Daltononderwijs Leerkrachten.....	61
Bijlage 7: Kijkwijzer Daltononderwijs Jan Ligthartschool   Studenten.....	67

## Voorwoord

In het schooljaar 2007/2008 heeft het team van De Jan Ligthartschool bewust een keuze gemaakt voor het daltononderwijs. Vanaf januari 2012 is De Jan Ligthartschool een gecertificeerde daltonschool. In 2017 zijn wij voor de tweede keer geïnspecteerd, in het najaar van 2024 mogen wij de visitatiecommissie weer ontvangen. In de tussentijd zijn wij, wegens een heel nieuw team, een opfristrajec gestart onder leiding van Noordijk daltonadvies. Hierbij behalen meerdere collega's hun daltoncertificaat.

Dit daltonhandboek is bedoeld om duidelijkheid te geven over onze manier van werken en wordt gebruikt als werkdocument met alle afspraken. Door jaarlijks met alle leerkrachten te evalueren en reflecteren op onze dalton werkwijze zorgen we ervoor dat het daltonhandboek actueel blijft. Dit daltonhandboek wordt meegegeven aan (nieuwe) ouders, (nieuwe) collega's, stagiaires en op de website geplaatst.

### *Ons onderwijs*

Wij voeren als motto: **'Zelf denken, samen doen'**.

Het motto 'Zelf denken, samen doen' vormt een stevig uitgangspunt voor de persoonlijke ontwikkeling van zowel de leerling als de leerkracht. Naast het overdragen van kennis en vaardigheden gaat het vooral om het actief verwerven hiervan. Kinderen leren door te doen, door deel te nemen aan activiteiten en door dialogen met andere kinderen. Dáár groeien ze van. Natuurlijk begeleid, geïnspireerd en gecoacht door onze leerkrachten. Zij zorgen ervoor dat leerlingen zich gewaardeerd, competent en autonoom voelen. In onze ogen is dit de beste voorbereiding voor later.

Wij zijn van mening dat we met het daltonconcept dagelijks werken aan het realiseren van dit motto.

## Missie en visie

Wij zien het als onze taak om onze leerlingen – uw kind(eren) – voor te bereiden op de toekomst. Vanuit een veilige omgeving en op een manier die inspireert en motiveert. Het daltononderwijs geeft ons hierbij richting en gaat uit van verantwoordelijkheid, samenwerking, effectiviteit, zelfstandigheid en reflectie. We bevorderen verantwoordelijkheid, zelfstandigheid en samenwerking van en tussen kinderen en houden rekening met verschillen.

Wij willen dat onze leerlingen in een veilige omgeving opgroeien tot een persoonlijkheid met eigen verantwoordelijkheid. Volgens Helen Parkhurst (grondlegster daltononderwijs) heeft de wereld 'mensen zonder vrees' nodig. Daarbij heeft ze het over zelfverzekerd zijn, zelfvertrouwen hebben, plannen kunnen maken met een vooruitziende blik en over verantwoordelijkheid kennen en nemen. Kinderen groeien hierin wanneer ze openstaan voor hun omgeving, wanneer ze die omgeving begrijpen en er op een positieve manier mee omgaan. Onze leerkrachten helpen ze daarbij vanuit een individuele benadering en door ze op die manier persoonlijk en sociaal te laten groeien. Vrijheid en ruimte zijn hierbij sleutelwoorden. Daarbij voert wederzijds respect tussen leerling en leerkracht de boventoon.



Dat geldt overigens bij alles wat wij samen doen, bedenken en beleven. Dit sluit naadloos aan bij onze visie op burgerschap, zie hiervoor paragraaf 3.



## Achtergrond van het daltononderwijs

Daltononderwijs is een manier van onderwijs geven, gebaseerd op de ideeën van Helen Parkhurst. Zij heeft deze werkwijze in het begin van de vorige eeuw ontwikkeld in het Amerikaanse plaatsje Dalton. Belangrijk in haar onderwijsvisie is dat de school een soort maatschappij in het klein is, waarin kinderen opgroeien tot volwaardige, democratische burgers. Respect, verantwoordelijk zijn, verantwoordelijkheid nemen en rekening houden met de ander komen steeds weer in haar visie terug.

Er zijn in de afgelopen jaren steeds meer daltonscholen in Nederland ontstaan. De reden is dat daltononderwijs goed past bij de ideeën over goed en modern onderwijs. Ook de aansluiting met het voortgezet onderwijs is goed. 'daltonleerlingen kunnen plannen en met hun agenda omgaan' is een veelgehoorde opmerking van het voortgezet onderwijs. Voor daltonscholen gelden dezelfde leer- en opvoedingsdoelen, als voor alle andere scholen in Nederland.

De kernwaarden zijn de vertrouwde pijlers van het daltononderwijs:

- Vrijheid in gebondenheid/verantwoordelijkheid en vertrouwen
- Zelfstandigheid
- Samenwerken
- Effectiviteit
- Reflectie

## Wat levert dalton op voor de kinderen?

De daltonprincipes vormen de basis van ons onderwijs. Kinderen leren door daltononderwijs verantwoordelijk om te gaan met zichzelf, met leren en met hun omgeving. Onderwijs wordt effectiever als leerlingen doelen stellen en taken krijgen waar zij verantwoordelijkheid voor dragen, die ze in vrijheid zelf plannen en uitvoeren en waar ze samen op reflecteren en van leren en groeien. Doordat leerlingen samen met leerkrachten en medeleerlingen aan hun leertaken werken, leren zij met elkaar om te gaan en leren ze dat zij elkaar kunnen helpen en respect te hebben voor elkaar.

Als leerlingen zelf invloed op het leerproces en de leerstof hebben, we noemen dit het eigenaarschap, geeft dat leerlingen eigenwaarde en zelfvertrouwen. Door het gebruik van een weektaak en het takenbord, wordt het werken in school voor leerlingen duidelijk.

Door het toepassen van 'de uitgestelde aandacht' worden de leerlingen gestimuleerd niet te wachten maar verder te gaan met hun werk. Daar gebruiken we de taakbrief voor. We leren de leerlingen vanaf de kleutergroep op hun eigen niveau te plannen.

Schoolleiding en team De Jan Ligthartschool,  
Milou van Verseveld-Bakker  
daltoncoördinator

## 1. De kernwaarden in het kort



### SAMENWERKEN

*"The school functions as a social community"*

Een daltonschool is een leefgemeenschap waar leerlingen, leerkrachten, ouders, schoolleiding en bestuur op een natuurlijke en gestructureerde wijze samen leven en werken. Een daltonschool is ook een leeromgeving waar leerlingen en leerkrachten iets van en met elkaar leren. Doordat leerlingen samen met leerkrachten en medeleerlingen aan hun leertaken werken, leren zij met elkaar om te gaan en leren zij dat zij elkaar kunnen helpen. Het verwerven van kennis en vaardigheden in samenwerking met anderen kan het leren vergemakkelijken. Leerlingen leren dat er verschillen bestaan tussen mensen. Ze leren naar elkaar te luisteren en respect te hebben voor elkaar. Als leerlingen met elkaar samenwerken, ontwikkelen ze sociale vaardigheden en leren ze reflecteren op de manier waarop ze leren, zoals het beoordelen van een eigen inbreng en die van een medeleerlingen, het aangaan van de dialoog, het leren omgaan met teleurstellingen en het ervaren van een meeropbrengst uit de samenwerking. Het uiteindelijke doel is democratisch burgerschap. Een daltonschool is een oefenplek voor democratisering en socialisering.



### VRIJHEID en VERANTWOORDELIJKHEID

*"Freedom and responsibility together perform the miracle"*

Vrijheid is noodzakelijk om eigen keuzes te kunnen maken en eigen wegen te vinden. Vrijheid in het daltononderwijs is de gelegenheid krijgen om het taakwerk zelf te organiseren. De opgegeven leerstof en de eisen die daaraan worden gesteld, de tijdslimiet, de werkafspraken en de schoolregels vormen de grenzen waarbinnen de leerlingen hun vrijheid leren gebruiken. Een leerling leert verantwoordelijkheid voor zichzelf en zijn omgeving te dragen, als zijn omgeving hem daarvoor de ruimte en mogelijkheden biedt. Door leerlingen meer vrijheid te bieden kunnen zij eigen keuzes maken en een actieve leerhouding ontwikkelen. Maar vrijheid betekent niet dat alles zomaar kan en mag. Het is een taak van de leerkracht om iedere leerling een structuur te bieden om vrijheid binnen grenzen te leren hanteren. Leerlingen krijgen de ruimte om te ontdekken en te experimenteren, maar worden tegelijk ook geconfronteerd met de relatie tussen wat ze doen en wat dat oplevert. Dat is voor leerlingen een geleidelijk leerproces, waarin zelfkennis en zelfinschatting een grote rol spelen.



### EFFECTIVITEIT

Dalton is een *"Efficiency measure"*

Dalton is een maatregel om effectiever te werken: *'a simple and economic reorganization of the school'*. Parkhurst wil met haar dalton Plan het schoolse leren doelmatiger maken. Daarom zijn effectiviteit en efficiency al vanaf het begin twee belangrijke begrippen. Effectiviteit en efficiency vooronderstellen duidelijkheid over de onderwijsopbrengsten. Parkhurst vindt dat het onderwijs een brede functie heeft. Onderwijs behoort kinderen en jeugdigen ook cultureel en moreel te vormen, zodat ze zelfredzaam en sociaal verantwoordelijk worden: geoefend in, gewend aan en voorbereid op leven, werken en samenleven. Het daltononderwijs is gericht op een effectieve inzet van tijd, menskracht en middelen. Parkhurst wil omwille van de

efficiency leerlingen juist verantwoordelijkheid in handen geven. Zij stelt dat als leerlingen een taak krijgen, waar zij verantwoordelijkheid voor dragen en die ze in vrijheid zelf plannen en uitvoeren, het onderwijs dan veel effectiever is dan het stilzit- en luisteronderwijs dat zij zelf doorlopen heeft. Parkhurst maakt in haar dalton Plan van kinderen als het ware kleine ondernemers, die verantwoordelijkheid leren dragen voor het schoolwerk, hun eigen werk, dat ze in vrijheid uitvoeren.

## ZELFSTANDIGHEID

*"Experience is the best and indeed the only real teacher"*

Zelfstandig leren en werken op een daltonschool is actief leren en werken. Een leerling wil doelgericht werken aan een taak of opdracht en is in staat om tijdens dit leerproces hulp te zoeken indien noodzakelijk. Deze manier van werken stimuleert het probleemoplossend denken van leerlingen. Om later als volwassene goed te kunnen functioneren moet een leerling leren beoordelen welke beslissingen hij/zij moet nemen en wat de gevolgen daarvan zijn. De keuzevrijheid dwingt een leerlingen tot het nemen van zelfstandige beslissingen die voor hem effectief en verantwoord zijn.



## REFLECTIE

*"I would be the first to hear welcome criticism"*

Reflectie, nadenken over je eigen gedrag en je eigen werk, is op daltonscholen belangrijk. Op veel daltonscholen maken leerlingen vooraf een inschatting van de moeilijkheidsgraad en de tijd van de opdrachten. Achteraf wordt hierover ook een feitelijke beoordeling gegeven en worden in gesprekjes regelmatig de inschattingen vooraf en de feitelijke beoordelingen achteraf met elkaar vergeleken. In zulke gesprekjes kan er dan bijvoorbeeld aandacht geschonken worden aan het feit waarom een kind steeds de rekenopgaven in de weektaak vooraf moeilijker inschat dan ze (achteraf) blijken te zijn. Op andere aspecten van het werken in de klas wordt op een soortgelijke wijze gereflecteerd. Zo wordt geleidelijk de vaardigheid in het zelfstandig werken en het samenwerken opgebouwd. Het kritisch benaderen van onderwijskundige ontwikkelingen en inzichten is op een daltonschool vanzelfsprekend. Iedere docent die werkt op een daltonschool reflecteert op zijn/haar onderwijspraktijk en professioneel handelen. Ook op schoolniveau vindt reflectie over de kwaliteit van het daltononderwijs voortdurend plaats.



## Borging

We borgen iedere ontwikkeling in handboeken en documenten, zoals het jaar- en schoolplan. Iedere kernwaarde wordt jaarlijks bekeken en bijgesteld in het handboek. Zodat het voor iedereen duidelijk is hoe wij hier in onze school werken.

(Bron: <https://dalton.nl/daltononderwijs/kernwaarden/>)



## 2. Ontwikkelingen en aanbevelingen

### 2.1 Aanbeveling Reflectie

Naar aanleiding van de aanbevelingen van de daltonvisitatie, zijn we op verschillende manieren aan de slag gegaan met reflectie. Hieronder lichten we toe hoe deze ontwikkelingen (zijn) verlopen.

In het schooljaar 2017/2018 hebben we een start gemaakt met het opzetten van het portfolio en het voeren van kindgesprekken.

In het portfolio laten de kinderen zien welke ontwikkeling ze hebben doorgemaakt. Dit doen ze aan het begin, in het midden en aan het eind van het schooljaar. Met behulp van kleuren (groen, oranje en rood) geven ze aan hoe ze zichzelf inschatten rondom een bepaald doel. Deze doelenbladen hebben we voor de vakgebieden: spelling, rekenen, technisch lezen en begrijpend lezen. We merken dat deze manier van werken niet het gewenste resultaat oplevert op het gebied van reflecteren. In het schooljaar 2023/2024 zijn we daarom gestart met het ontwikkelen van een nieuw format voor het vakgebied rekenen. In dit format spelen de schaduwtoets, het wel/niet deelnemen aan instructie en de bloктоets een grotere rol. Hierdoor krijgen de kinderen meer inzicht in hun eigen rekenontwikkeling.

Er is schoolbreed onderzoek gedaan naar het voeren van kindgesprekken in de groepen 4 t/m 8. In het schooljaar 2018/2019 is het onderzoek doorgetrokken naar de onderbouw. Vanuit de theorie zijn gesprekskaarten ontwikkeld, die handvatten bieden bij het voeren van kindgesprekken. De gesprekken waren oorspronkelijk gericht op het stellen van een eigen doel. Hierbij vond er een startgesprek, tussen- en eindevaluatie plaats. In de praktijk hebben we gemerkt dat deze manier van kindgesprekken voeren tijdrovend is, waardoor niet alle kinderen aan de beurt kwamen. Dit is de reden dat wij in het schooljaar 2022/2023 zijn overgestapt naar de kletspizza (vanaf groep 3). Tijdens dit gesprek staat het gehele leerproces van het kind centraal, van werkhouding tot welbevinden. De kinderen hebben nu de mogelijkheid om op de taakbrief eigen doelen te stellen.



### Kindgesprek



<b>Dit ben ik:</b> Naam: _____ Groep: _____	<b>Trots</b>  
<b>Welke superkracht zou je willen hebben?</b>  <b>Samenwerken</b> ★★★★★ <b>Focus</b> ★★★★★ <b>Zelfstandigheid</b> ★★★★★	<b>Successen</b> Wanneer is voor jou een schooldag perfect?  Wat was voor jou een succesmoment?
<b>Talenten</b> Wat is jouw talent?  Waarmee kan jij iemand anders helpen?	<b>Wat wil je nog meer kwijt?</b>  



Waar ben je trots op?  
Wanneer is een schooldag voor jou perfect?  
Wat wil je nog kwijt?  
Als je kon toveren... wat zou je dan anders doen?  
Wanneer ben jij tevreden?  
Wat zou je nog graag willen leren op school?  
Wanneer kun jij het beste leren?  
Wat was voor jou een succesmoment?



Wat maakt jou blij?  
Welk cijfer geeft jij jouw werkhouding?  
Welk talent zou je graag willen hebben?  
Wat maakt jou verdrietig?  
Waar kun jij teleurgesteld van worden?  
Wat doe je als iets niet lukt?  
Hoe voel jij je vandaag?  
Wat doe je als iemand het niet met jou eens is?  
Wat doe je als iemand je raag willen hebben?

In het schooljaar 2021/2022 zijn we begonnen met het inzetten van check-it kaartjes, waarna we zijn overgestapt naar het reflectierad.

De check-it kaartjes werden aan het eind van een les ingezet om te checken of het lesdoel behaald was. We misten hierbij de reflectie vooraf en tijdens de les. Daarnaast vonden we het een gemiste kans dat er enkel op het lesdoel werd gereflecteerd en niet op het proces. Vanuit deze bevindingen hebben wij het reflectierad ontwikkeld (schooljaar 2023/2024). Hiermee kan er voorafgaand, tijdens en na de les worden gereflecteerd op het proces en product.

In het schooljaar 2023/2024 is er met een kritische blik gekeken naar de weektaak. We kwamen tot de conclusie dat de weektaak enkel diende als afvinklijst, daarom is er een nieuw format ontwikkeld. In dit format is meer aandacht voor eigenaarschap, reflecteren en het stellen van eigen doelen. Zie ook paragraaf 4.3.

## 2.2 Aanbeveling functie van centrale hal

Tot en met 2017 hadden wij in de hal de Knap-kasten staan en was de kleur nog bordeaux rood. De indeling en het kleurgebruik werkte niet uitnodigend en had geen duidelijke functie voor de leerlingen. Daarnaast was er weinig overzicht door de hoogte van de kasten.

In 2018 zijn wij met externe partijen in overleg gegaan over een andere indeling van de centrale hal. We wilden meer openheid en gelegenheid voor leerlingen om samen of individueel te werken, de hal als verlenging van het klaslokaal.



We hebben het monumentale glas-in-lood, met Jan Ligthart, als uitgangspunt gekozen voor ons kleurenpalet in school. Wij hebben ervoor gekozen om de woorden die in het raam zichtbaar zijn terug te laten komen op de boei van de balustrade. Dit komt van een spreuk van Jan Ligthart: *“De opvoeding is een kwestie van liefde, geduld en wijsheid. Waar het eerste heerst, groeit de rest.”*

Om openheid te creëren hebben we de knapkasten weggehaald en zijn er verschillende werplekken gekomen. De leerlingen kunnen voor een stiltewerkplek of samenwerkplek kiezen. De stilte werkplekken zijn aangegeven met een rood stoplicht. En op alle werkplekken staan lijstjes met onze regels en afspraken. Om buiten de klas te werken nemen de leerlingen twee gangkaartjes mee.



Op de lange muur is er een doelenboog geplaatst in de vorm van een regenboog. Hier komen de behaalde doelen van de kinderen te hangen, zodat deze voor iedereen zichtbaar zijn.

De naam 'hal' hebben wij veranderd in 'daltonplein'.

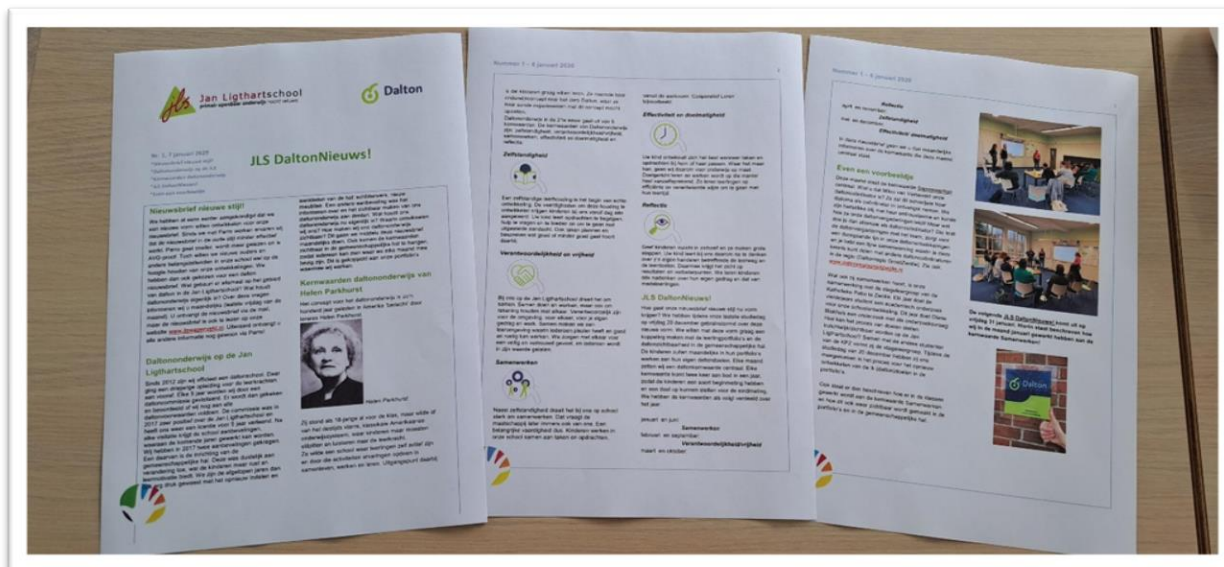
In de toekomst willen wij meer uitnodigende werk- en leerplekken creëren. Wij betrekken de leerlingenraad hierbij.



### 2.3 Aanbeveling ouderbetrokkenheid

Naar aanleiding van de visitatie in 2017 zijn wij aan de slag gegaan met het vormgeven van een maandelijkse daltonnieuwsbrief, JLSDaltonNieuws!, welke via de mail verspreid werd. Elke maand stond er een kernwaarde centraal, te beginnen met de kernwaarde samenwerking, omdat dit in de Gouden Weken centraal staat. De kinderen vullen dan de bijpassende ik doelen in (als 0-meting). Halverwege het jaar komt deze kernwaarde nogmaals aan bod, zodat de ontwikkeling zichtbaar wordt. De overige kernwaarden komen ook tweemaal per jaar aan bod. Dit hebben we gedaan tot het schooljaar 2022-2023.





Naar aanleiding van een vragenlijst over oudercommunicatie hebben wij de vorm van deze daltonnieuwsbrief aangepast en via Parro verspreid. De ouders gaven aan dat zij Parro toegankelijker vinden. In de maandelijkse nieuwsbrief worden de ouders meegenomen in de wijze waarop wij in de groepen aandacht schenken aan de kernwaarden.

**Dalton kernwaarde: Samenwerken!**

De afgelopen periode stond de kernwaarde; **Samenwerken**, centraal.

We zijn in de klas volop aan het samenwerken met elkaar, vooral met groep 6 en 7 door elkaar. Daarnaast werken wij binnen de school ook steeds vaker **groepsdoorbrekend**. Op deze manier kunnen kinderen van verschillende groepen ook met elkaar samenwerken en van elkaar leren. We zijn met **Engels**, **begrijpend lezen** en zelfs de **themaopening** al gezellig, groepsdoorbrekend met elkaar aan het samenwerken.

De **ik-doelen** die bij samenwerken horen, worden dan ook zeker goed geoefend bij ons in de klas en in de school. Met name de onderstaande twee doelen komen bijna dagelijks aan de orde:

- Ik kan samenwerken met verschillende groepsgenoten
- Ik heb geduld voor degene waar ik mee samenwerk

**Dalton nieuws**

In groep 5/8 werken we op verschillende manieren aan de kernwaarde zelfstandigheid.

Bij groep 5 zien we dit vooral terug in omgaan met uitgestelde aandacht. Groep 5 zit voor het eerst in een combinatiegroep en dan is het best lastig dat je niet altijd meteen de aandacht hebt van de leerkracht. Ondertussen hebben we geleerd wat we moeten doen als we een vraag hebben en de juf instructie aan het geven is aan groep 8. We vragen een klasgenoot of gaan bezig met de weektaak tot juf klaar is, zo verspillen we geen effectieve leertijd.

In groep 8 vullen we sinds afgelopen week onze eigen weektaak in. Bij spelling, rekenen en begrijpend lezen vullen we zelf in wat we nog willen/moeten oefenen. Zo komt hetgeen wat we moeten maken uit onszelf, onze intrinsieke motivatie. Daarnaast is het ook nog eens effectief, omdat we allemaal bezig zijn met onze eigen leerdoelen tijdens het werken aan de weektaak.

Tevens nemen wij de ouders mee in de schoolbrede thema's, deze vinden vier keer per jaar plaats. De thema's starten met een opening en tijdens de afsluiting nemen de kinderen hun ouders mee in wat zij gedaan en geleerd hebben. Na studiedagen worden de ouders op de hoogte gebracht van de schoolontwikkelingen. Aan het begin van het schooljaar vindt er een ouderavond plaats. Hieronder enkele voorbeelden.

#### Thema afsluiting

De kinderen hebben vanmiddag aan de mama's, papa's, oma's, en tantes hun portfolio laten zien en verteld waaraan zij gewerkt hebben. Ook kregen zij van de kinderen een rondleiding door de klas en werd er verteld hoe zij werken, spelen en leren! Trots op onze groep 🏆



#### Verantwoordelijkheid 🐦

De leerlingenraad heeft zo nu en dan een nieuwe taak. Wanneer de leerkrachten niet in de gelegenheid zijn om de schooltelefoon op te nemen, neemt de leerlingenraad de schooltelefoon op. Wat een verantwoordelijkheid en zelfstandigheid geeft dat! (Uiteraard met een hulplijst erbij 😊). #Dalton



#### Terugkoppeling studiedag

Beste ouders/verzorgers van de Jan Ligthartschool,

We hebben gisteren een leerzame studiedag met elkaar gehad. We hebben onze visie en kwaliteiten weer opgefrist en aangescherpt door middel van een woordweb, waarderende interviews met elkaar, associatiekaarten en door moodboards te maken. In de middag hebben we inspiratie opgedaan op onze collega school De Wereldweide in Wezep. Samen hebben we gesproken over ons daltononderwijs en hoe we de kinderen goed kunnen motiveren en stimuleren bij het leren. Ook heeft Milou als onze daltoncoördinator de collega's op de Wereldweide verteld hoe de daltonspiegel werkt.

Met vriendelijke groet,

Miriam Göeken

## 2.4 JLS-Proeftuintjes

Wat zijn onze ontwikkel- en onderzoeksvragen en waar willen wij uiteindelijk naar toe? Hieronder beschrijven wij onze JLS-Proeftuintjes. Zo blijven wij onszelf ontwikkelen en verbeteren.

### Ontwikkel- en onderzoeksvragen

#### Weektaak groep 8

We hebben ons de afgelopen tijd gefocust op de weektaak voor groep 1 t/m 8. We zijn trots op hoe dit nu staat voor groep 1 t/m 7. Voor groep 8 willen we nog een extra stap zetten, waardoor de overgang naar het voortgezet onderwijs soepeler verloopt. Op dit moment wordt er in groep 8 gewerkt met een agenda. We merkten dat de overstap naar het voortgezet onderwijs voor sommige kinderen best groot kan zijn. Om ze hierop al voor te bereiden, zijn wij overgestapt van een weektaak (op een los vel papier) naar het overzetten in een agenda. Dit vergt wat uitproberen en oefenen, vandaar dat dit nog in de kinderschoenen staat.

#### Kiezen doelen 1-3

Kinderen uit groep 1-2 kiezen zelf doelen waaraan zij willen werken. Dit kan een zelfgekozen doel zijn zoals: ik wil mijn naam leren schrijven, ik wil leren veters strikken of binnen de lijntjes kleuren. Aankomend schooljaar willen wij ernaar toe dat een kind een eigen doel kiest en een doel uit de Parnassys leerlijnen. We willen uitproberen of we de kinderen laten kiezen uit de Parnassys doelen die tijdens dat betreffende thema aangeboden worden. Of de Parnassysdoelen die voor het eerste of het tweede halfjaar aangeboden worden (de A en B doelen). Een andere mogelijkheid zijn de

aandachtsdoelen, dit zijn de doelen uit Parnassys die wel aangeboden moeten worden, maar niet afgevinkt worden. We gaan eerst beginnen met het door de kinderen gekozen eigen doel, mocht dit goed gaan dan vullen we het aan met een parnassysdoel die dat thema centraal staat. Het eigen doel om de intrinsieke motivatie te verhogen. En het parnassysdoel vanuit het thema, omdat dat voor de eerste periode het meest overzichtelijk is voor zowel de kinderen als de leerkrachten. Wanneer dit goed werkt, blijven we dit per thema voortzetten, zo niet, dan vullen we het aan met de andere doelen (A en B en aandachtsdoelen).

In groep 3 mogen de kinderen ook zelf een doel kiezen waar zij mee aan de slag willen. Dit doen zijn op het takenbord in de klas, net zoals bij de kleuters. In het begin zullen het nog doelen zijn die de leerkracht bedenkt en waarde kinderen vervolgens uit kunnen kiezen, maar we willen er uiteindelijk naartoe dat de kinderen zelf de doelen bedenken. Halverwege het jaar in groep 3 stappen we over op een papieren versie van het takenbord ofwel de weektaak. Ook daar is er weer de gelegenheid voor de kinderen om een doel te kiezen.

### **Opleiding daltonleerkracht**

Drie teamleden volgen de opleiding tot daltonleerkracht bij Glenda Noordijkdaltonadvies. Een deel van deze opleiding valt onder het gezamenlijke opfristrageet. De drie teamleden volgen daarnaast nog 6 bijeenkomsten en maken hierbij een portfolio. De volgende onderwerpen zijn tot nu toe aan bod gekomen: de weektaak, zelfstandig werken, samenwerken, de daltonvisie van de school. Komend schooljaar komen de volgende onderwerpen aan bod: evalueren en reflecteren, portfolio en kindercoachgesprekken. Dit zijn onderwerpen welke wij schoolbreed verder willen ontwikkelen. De drie teamleden worden hierin de kartrekkers voor het team.

### **Waar willen wij naar toe?**

#### **Daltonplein**

Vanuit de aanbeveling m.b.t. de hal (nu het daltonplein), willen wij ons verder verdiepen in het creëren van uitnodigende werk- en leerplekken. Wij willen aparte plekken die uitnodigen tot samenwerken, maar juist ook plekken die geschikt zijn om alleen te kunnen werken. Dit in een omgeving waarbij informatie en inspiratie voorhanden is.

#### **Portfolio**

Het portfolio leeft op dit moment niet genoeg bij de kinderen. Het sluit niet aan bij hun eigen doelen en ontwikkelingen. Dit willen we meer vanuit de kinderen zelf laten komen en vormgeven. Het 'dit ben ik' gedeelte is daarom al aangepast. De doelen in het portfolio willen we koppelen aan de doelenboog in de klas en hal. Noordijkdaltonadvies zal ons hierbij meenemen hoe wij dit het beste kunnen aanpakken en vormgeven het komende schooljaar.

#### **Talentontwikkeling team**

Wij willen ons nog meer verdiepen in het gebruik maken van of het inzetten van elkaars talenten. Elk teamlid heeft bepaalde talenten. Dit hebben we gezien in klassenbezoek, collegiale consultatie en besproken in de DOP gesprekken. Ieders talenten zetten we op dit moment in door incidenteel een



workshop of een les te geven in andere groepen. Dit zouden wij graag structureel in willen zetten, schoolbreed. Zo willen wij graag van en met elkaar leren. Zelf denken, Samen doen!

### **Kindercoach gesprekken**

De kindgesprekken worden nu gedaan aan de hand van de kletspizza. Deze willen we graag terug laten komen in ons portfolio. Onze uitdaging is nog hoe wij dit structureler kunnen verwerken in ons rooster. Ook dit is een onderwerp welke meegenomen wordt in het opleidingstraject bij Noordijkdaltonadvies.

### 3. Dalton en burgerschap

#### Ontwerpprincipes daltononderwijs

De ontwerpprincipes zijn opgesteld in de vorm van als-dan redeneringen, waarbij de visie van Parkhurst op burgerschapsonderwijs het uitgangspunt is, maar waarbij ook rekening gehouden wordt met de opvattingen over burgerschapsonderwijs.

Als we kinderen op willen voeden tot democratische burgers en de 'fearless human beings' die de wereld nodig heeft, dan is het belangrijk dat ze daarin ervaren worden, leren om initiatief te nemen en kansen te pakken, én zich leren verhouden tot de ander en de wereld.

Als we kinderen de wereld willen laten zien en hen echte ervaringen (life-like experiences) willen laten opdoen, dan moet de school functioneren als een samenleving in het klein, een oefenplaats voor burgerschap waarin kinderen leren deelnemen en hun plek kunnen innemen in de maatschappij en van én met elkaar leren wordt gestimuleerd. *"Zelf denken, samen doen"*

Als we willen dat kinderen opgroeien tot 'onbevreesde', ondernemende burgers, mensen die verantwoordelijkheid dragen en zich verantwoordelijk gedragen in hun werk en tot de medemensen en de wereld. Dit betekent voor ons onderwijs om de nieuwsgierige en onderzoekende houding van kinderen te stimuleren. Daardoor komen onze leerlingen met zelfvertrouwen in het leven te staan, maar daarbij zijn ze ook gericht op samenwerking en op het dragen van verantwoordelijkheid.

Als we bovenstaande allemaal willen bereiken, dan betekent dit dat we het kind moeten zien als een eigen individu. De leerling is altijd volledig verantwoordelijk voor zichzelf, niet wij voor hem.

Hoe wij hier op de Jan Ligthartschool vorm aan geven, is te zien in de leerlijn "burgerschap" (bijlage 5).

## 4. Dalton in de dagelijkse praktijk

### 4.1 Dagkleuren

Iedere dag van de week heeft een vaste kleur. Het plannen en aftekenen van de weektaak gebeurt met deze kleuren. De kleuren van de dag zijn zichtbaar in iedere groep.

De dagkleuren zijn:



In de onderbouw worden de dagkleuren in de vorm van dagkaartjes aangegeven, waarbij de stippen en cijfersymbolen aangeven of het een lange of korte dag is. Eén stip voor een korte dag en twee stippen voor een lange dag. Een wit vlak geeft aan dat de leerlingen vrij zijn die dag (weekeind). Ook hangt de foto van de leerkracht die er die dag is, op het dagkaartje.



### 4.2 Organisatie

De leerkracht van de kleutergroep haalt de leerlingen om 8.20 uur van het achterplein op. De leerlingen vanaf groep 3 mogen om 8:25 uur zelfstandig, na de eerste bel, naar binnen. We werken met een continu-rooster. De leerlingen lunchen tussen de middag in hun eigen groep met de leerkracht.

In iedere klas hangt een overzicht met klassendienst taken. Iedere leerling kan zien wat zijn taak is. Met regelmaat worden de nieuwe taken gewisseld. De taken worden aan het eind van de dag uitgevoerd.

Bij binnenkomst starten de leerlingen met een inloop. Bij de kleuters ligt hun foto klaar bij het onderdeel waar ze starten. In groep 3 kiezen de kinderen op het kiesbord waar ze mee gaan beginnen. Vanaf groep 4 staat er een starttaak klaar op het digibord.

In iedere groep is het rooster van die dag zichtbaar.

## 4.3 Taakbrief

### Groep 1-2

Wij werken bij de kleutergroep met een takenbord. De leerlingen leren vanaf groep 1 op deze manier hun opdrachten te plannen. De leerlingen hebben daardoor vanaf de kleuters een overzicht van alle opdrachten die ze moeten maken. Wij leren ze daarbij plannen, aftekenen en reflecteren. Iedere week hangen er nieuwe activiteiten op het takenbord. De kleuters plannen zelf in op welke dag zijn met welke taak aan de slag gaan. Wanneer de taak af is, tekenen zij deze af (hangen af) met een smiley. Dit is tevens om aan te geven hoe zij de activiteit vonden gaan. Hier kan de leerkracht met de kinderen op reflecteren in de kring. Zo wordt al een begin gemaakt met het reflecteren.

Wij werken met gemengde groepen, waarin zowel leerlingen van groep 1 als van groep 2 zitten. Dit vinden wij belangrijk, omdat de leerlingen in deze leeftijdsgroep veel van elkaar kunnen leren, bijvoorbeeld samenwerken en elkaar helpen. Dit bevordert het verantwoordelijkheidsgevoel van de leerlingen.

De kleuren van de smileys betekenen (voor ons) het volgende:

**Groen** = ik heb mijn best gedaan en het lukte mij de taak te maken.

**Oranje** = ik heb mijn best gedaan, maar de taak was nog een uitdaging.

**Rood** = ik heb het geprobeerd, maar de taak was nog te lastig.



De leerkracht vraagt aan de leerlingen( vaak a.d.h.v. beurtstokjes) waarom zij een betreffende kleur hebben opgehangen en vanuit die vraag gaan we het reflectiegesprek aan.

De linkerhelft van het takenbord zijn de taken van deze week. Hier komen verschillende vakgebieden aan de orde: taal, rekenen, Gynzy, motoriek, creatief of puzzelen.

De rechterhelft is opgedeeld in twee onderdelen: de huishoudelijke taken en het kiesbord.

Het kiesbord wordt in de middag gebruikt om te kiezen waar de kinderen willen gaan spelen in de hoeken.

Op het rechterbord staan bovenaan de doelen. Kinderen die met hun taak klaar zijn, gaan verder met hun (persoonlijke) doel die zij hebben gekozen. Materiaal hiervoor ligt klaar in de 'doelenkast'.

Links onderaan staan de talenten zoals rikken zoals de kinderen die coach zijn, kunnen veterstrikken, bekers kunnen openen etc.

Rechts onderaan (see tree before me) hangen de kinderen hun foto onder het vraagteken wanneer zij niet verder kunnen met hun taak en het stoplicht op oranje staat. Zij hebben dan eerst drie andere kinderen hun vraag gesteld.



### Groep 3

In het eerste half jaar van groep 3 werken de leerlingen met een takenbord met de weektaak erop. Dit sluit aan bij de werkwijze van de kleuters. Ook hier geven de leerlingen met een smiley aan hoe zij vonden dat de taak is gegaan en dit geeft de leerkracht de kans om hier met de leerlingen op te reflecteren. De rechterhelft is opgedeeld in drie onderdelen: (persoonlijke) doelen, het kiesbord en het gedeelte voor Veilig Leren Lezen. Kinderen die hun taak klaar hebben, gaan verder met hun (persoonlijke) doel die zij hebben gekozen. Dit is dezelfde werkwijze als in groep 1-2.

In de tweede helft van groep 3 gaan de leerlingen met een papieren versie van het takenbord aan de slag. Ook hier plannen zij hun taken voor de dag in, dit doen zij tijdens de inloop. De voorkant van de weektaak is 'leeg'. Leerlingen gaan hier zelf invullen welk werk zij die dag allemaal gaan maken (rekenen, lezen en spelling) en zij zullen hier ook opschrijven welke taak zij voor die dag hebben gepland. Dit biedt de leerlingen een overzicht van het te maken werk van die dag. Zij kunnen ook aangeven of zij die dag met een instructie mee moeten of willen doen. Daarnaast kleuren zij de taak af wanneer zij deze hebben gedaan/gemaakt en geven met een smiley aan hoe zij de taak ervaren hebben. Er bestaat ook de mogelijkheid om er een opmerking bij te zetten door de leerkracht. Op de achterkant van de weektaak staan ook (persoonlijke) doelen. Wanneer zij klaar zijn met hun taak kunnen ze hiermee aan de slag.

naam:		weektaak week ...				opmerking van de leerkracht	
Dalton	instr.	af?	werk-houding	doel			
<b>maandag</b>							
VLL: dag			○○	in begripfase	in ontvakkingsfase	goed ontvakkend	
rekenen les			○○	☆☆	☆☆	☆☆	
spelling week les			○○	☆☆	☆☆	☆☆	
			○○	☆☆	☆☆	☆☆	
<b>dinsdag</b>							
VLL: dag			○○	☆☆	☆☆	☆☆	
rekenen les			○○	☆☆	☆☆	☆☆	
spelling week les			○○	☆☆	☆☆	☆☆	
			○○	☆☆	☆☆	☆☆	
<b>woensdag</b>							
VLL: dag			○○	☆☆	☆☆	☆☆	
rekenen les			○○	☆☆	☆☆	☆☆	
spelling week les			○○	☆☆	☆☆	☆☆	
			○○	☆☆	☆☆	☆☆	
<b>donderdag</b>							
VLL: dag			○○	☆☆	☆☆	☆☆	
rekenen les			○○	☆☆	☆☆	☆☆	
spelling week les			○○	☆☆	☆☆	☆☆	
			○○	☆☆	☆☆	☆☆	
<b>vrijdag</b>							
VLL: dag			○○	☆☆	☆☆	☆☆	
rekenen les			○○	☆☆	☆☆	☆☆	
spelling week les			○○	☆☆	☆☆	☆☆	
			○○	☆☆	☆☆	☆☆	
opmerking voor de leerkracht:							

Basistaken:		Eigentaken:	
..... schrijven .....	rekenensprint	rekenraadsels	bouw
taken WIG		boek lezen in boekenhoek	afmaken kunstwerk

<p>doel:</p> <p>ik kan iemand anders helpen met zijn of haar werk.</p>	<p>doel:</p> <p>ik kan alle splitsingen van 6 en 7 opnoemen.</p>	<p>doel:</p> <p>ik kan 3 zinnen met een -aal-, -oel- woord bedenken en opschrijven.</p>
Zo vaak heb ik aan mijn doel gewerkt:	Zo vaak heb ik aan mijn doel gewerkt:	Zo vaak heb ik aan mijn doel gewerkt:
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

## Groep 4-7

In groep 4 t/m 7 gaan de kinderen met de weektaak van groep 3 verder. Ieder jaar zal deze steeds een beetje uitgebreid worden en zal er meer keuzevrijheid zijn. Op deze manier kunnen zij steeds meer vrijheid en verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen ontwikkeling.

Naam: \_\_\_\_\_ Weektaak: week \_\_\_\_\_

	Dalton	Instr.	AF?	Werk-houding	Doel			Opmerking van de leerkracht:
					In leerfase	In ontwikkeling	Goed ontwikkeld	
<b>Maandag</b>								
Rekenen Les					☆☆	☆☆	☆☆	
Spelling Blok week les					☆☆	☆☆	☆☆	
					☆☆	☆☆	☆☆	
					☆☆	☆☆	☆☆	
<b>Dinsdag</b>								
Rekenen Les					☆☆	☆☆	☆☆	
Spelling Blok week les					☆☆	☆☆	☆☆	
					☆☆	☆☆	☆☆	
					☆☆	☆☆	☆☆	
<b>Woensdag</b>								
Rekenen Les					☆☆	☆☆	☆☆	
Spelling Blok week les					☆☆	☆☆	☆☆	
					☆☆	☆☆	☆☆	
					☆☆	☆☆	☆☆	
<b>Donderdag</b>								
Rekenen Les					☆☆	☆☆	☆☆	
Spelling Blok week les					☆☆	☆☆	☆☆	
					☆☆	☆☆	☆☆	
					☆☆	☆☆	☆☆	
<b>Vrijdag</b>								
Rekenen Les					☆☆	☆☆	☆☆	
Spelling Blok week les					☆☆	☆☆	☆☆	
					☆☆	☆☆	☆☆	
					☆☆	☆☆	☆☆	
Opmerking voor de leerkracht:								

Basistaak: \_\_\_\_\_ Eigentaaik: \_\_\_\_\_

Spellingoefenen.nl	Bareka/Rekensprint	Met Sprongen Vooruit spel	Taal oefenen.nl
Gyzy - Bundel topo	Begrijpend lezen (Nieuwsbegrip)	Keersommoefenen	Duolingo / Words&Birds
Engels: Duolingo / words&Birds / Gynzy	Redactiesommen.nl	Lezen	Spelling kwartet
Werkblad - Woordsoorten		Rekentuin	Verhaal schrijven

Mijn groeidoel:

Zo vaak heb ik aan mijn doel gewerkt:

Mijn interesse doel:

Zo vaak heb ik aan mijn doel gewerkt:

## Groep 8

In groep 8 nemen we de weektaak over in een agenda. Ook hier schrijven de kinderen iedere week op welke taken zij gaan maken. Op deze manier willen we hen voorbereiden op het VO en het werken met een agenda. In paragraaf 2.4 JLS-proeftuintjes vertellen wij hier meer over.





#### 4.4 Vrijheid en Verantwoordelijkheid

Vrijheid is belangrijk om je eigen keuzes te kunnen maken. Door ruimte te geven, leren kinderen verantwoordelijkheid voor zichzelf en hun omgeving te dragen. Dat begint al bij groep 1 met het zelf laten pakken en opruimen van het materiaal tijdens zelfstandig werken en het spelen in hoeken. Andere voorbeelden zijn het netjes achterlaten van de plek waar de leerling gewerkt of gespeeld heeft en het pakken van de wc-ketting om naar het toilet te gaan. Hoe ouder de leerling is, hoe meer vrijheid en verantwoordelijkheid hij zal krijgen. We gaan steeds met de leerling in overleg over wat hij wel of niet aan kan. Wij als leerkrachten bieden die structuur, zodat leerlingen hun vrijheid binnen grenzen leren hanteren. We leren de leerlingen verantwoordelijk te zijn voor hun weektaak. De weektaak wordt met de leerlingen geëvalueerd (smileys) en er worden reflectievragen gesteld. We leren de leerlingen ook verantwoordelijk te zijn voor hun gedrag. We gebruiken daarvoor de kanjertraining, het KickFit! programma, maar ook het filosoferen bij de kleuters en in de onderbouw.

#### 4.5 Zelfstandig werken

Wij volgen de leerlijn zelfstandigheid, zie hiervoor de bijlage. We gebruiken daarbij het stoplicht vanaf groep 3 en het daltonblokje, zie paragraaf 4.6.

In groep 1-2 gebeurt dit met een stoplicht. Hier gebruiken wij enkel het oranje licht, dit geeft aan dat een leerkracht niet gestoord mag worden.



In de groepen 3 t/m 8 hangt het stoplicht (zie afbeelding) met de bijbehorende regels in de klas. We gebruiken het stoplicht om aan te geven hoe we op dat moment verwachten dat de leerlingen aan het werk zijn. Daarbij leren zij om te gaan met uitgestelde aandacht. De duur hiervan wordt steeds verder uitgebreid.

Is oranje of groen zichtbaar dan mogen de leerlingen overleggen en elkaar helpen. Stelregel is dan wel: 'eerst zelf proberen'!




Ik werk stil en alleen. Ik mag <b>niemand</b> storen of helpen.

Ik werk rustig en stel mijn vragen binnen mijn groepje of aan mijn maatje. Ik mag de juf/meester niet storen.

Ik werk rustig en stel mijn vragen binnen mijn groepje of aan de juf/meester.

## 4.6 Blokje leerlingen

In groep 1 -2 werken we met vraagkaartjes in plaats van het daltonblokje. Als de leerkracht niet beschikbaar is werken wij met het principe 'see three before me'. De kinderen vragen eerst drie klasgenoten voordat zij hun naam bij een vraagkaartje plaatsen. Dit betekent: 'Ik heb een vraag voor de leerkracht'.



Groep 3-5 gebruiken ook het principe 'see three before me' hier betekent het dat zij eerst aan een maatje om hulp moeten vragen, vervolgens aan hun groepje en tot slot ook aan een ander klasgenoot. Pas hierna mogen zij aan de leerkracht om hulp vragen.

Voor het zelfstandig werken hebben de leerlingen van de groepen 3 t/m 8 een daltonblokje. Wat betekenen die symbolen:



-  Ik werk stil en alleen.
-  Je mag mij een vraag stellen.
-  Ik werk samen.
-  Ik werk buiten de klas.
-  Ik heb een vraag.

#### 4.7 Keuzevrijheid

De leerlingen kunnen geleidelijk aan meer keuzes maken. In groep 3 beginnen we met zelf de volgorde van de opdrachten kiezen en maken ze een keuze of ze alleen of samen willen werken. Vanaf groep 3 is er de keuze van werkplek: in de klas of op het daltonplein (totaal aantal beperkt). Hierover meer in paragraaf 2.2.

#### 4.8 Verantwoordelijk

De leerlingen zijn in principe zelf verantwoordelijk voor: opruimen van je eigen materiaal, nakijken, indelen tijd, netheid en registratie op de weektaak. De leerkracht begeleidt dit proces door regelmatig met de leerlingen te reflecteren op hun werk aan de hand van een reflectiegesprek. De ene leerling kan meer verantwoordelijkheid aan dan de ander.

#### 4.9 Zelfstandigheid

In onze verwachtingen over de zelfstandigheid van leerlingen houden wij rekening met wat iedere leerling aan kan. Er is hierbij sprake van een geleidelijke opbouw.

We verwachten van de leerlingen dat ze vanaf groep 1:

- Doen wat gedaan moet worden
- Elkaar niet storen
- Materialen zelf pakken en opruimen
- Eerst hun 'maatje' om hulp vragen, dan de leerkracht
- Hun werk op tijd afmaken en inleveren
- Hun taken inplannen + aftekenen
- Hun werk kritisch beoordelen (succescriteria nakijken)
- Ook zonder direct toezicht kunnen werken

#### 4.10 Samenwerken

Samenwerken in de eigen groep, maar ook met leerlingen uit andere groepen is belangrijk bij ons op school. Bij leerprocessen is het de bedoeling dat er verbindingen in het brein bijkomen en/of dat al bestaande verbindingen sterker worden. Door samenwerkend leren gaan leerlingen met een of twee anderen in gesprek. Zij kunnen hun gedachten of voorgenomen keuzes benoemen en vergelijken. Zo vindt er leren plaats en er ontstaan duurzame verbindingen. Samenwerken is ook effectief doordat de talenten van leerlingen verschillen. Door talenten samen in te zetten, vullen leerlingen elkaar aan en versterken en inspireren zij elkaar. Een paar voorbeelden zijn: duo lezen, maatjeswerk, hulp van bovenbouw kinderen aan groep 1 & 2, bouw/tutor lezen en voorlezen aan de kleuters. Andere vormen van groepsdoorbrekend samenwerken zijn onze begripend lezen lessen en Engels.

#### 4.11 Buiten de klas werken

Leerlingen die in de klas hebben laten zien dat ze over een goede werkhouding beschikken, mogen tijdens werktijd onder toezicht van de leerkracht ook buiten de klas werken. Buiten de klas werken moet een 'eer' zijn. We zien erop toe dat de leerlingen deze vrijheid niet misbruiken om voor de gezelligheid of het plezier buiten de klas te willen werken.



Alle leerlingen kunnen twee gangkaartjes pakken. Iedere leerkracht mag de leerling aanspreken op zijn werkhouding. Wanneer de leerling wordt aangesproken op zijn werkhouding, zal de leerkracht één gangkaartje innemen. Wanneer de leerling voor de tweede keer op zijn of haar werkhouding wordt aangesproken en daarbij het laatste gangkaartje moet afgeven, moet de leerling terug naar de klas om zich te verantwoorden naar de leerkracht.

Leerlingen die deze vrijheid niet aankunnen, zullen eerst weer voldoende zelfstandigheid en verantwoordelijkheid tijdens het werken binnen het lokaal moeten laten zien.

#### 4.12 Nakijken en waarderen

##### *Nakijken*

Corrigeren moet je leren.

Zelf nakijken vraagt een kritische houding van leerlingen. Dit bouwen we op vanaf groep 3.

##### *Niet af*

Wanneer het werk niet af is binnen de dag- of weektaak, wordt er met de leerling besproken hoe het komt dat het werk niet af is en wat de leerling nodig heeft om het werk wel binnen de gestelde tijd af te krijgen. Vanaf groep 3 noteert de leerling op de taakbrief of het werk af is of niet.

**Checklist voor het nakijken**

- 1 Kijk na met een gekleurde pen.
- 2 Vergissing? Zet er een rondje om.
- 3 Klaar met nakijken? Zet een krul onderaan de bladzijde.
- 4 0-2 vergissingen? Inleveren in de kast.
- 5 3 of meer vergissingen? Laten zien aan de leerkracht.

### 4.13 Reflectie

Ontwikkelen als persoon, doe je door te blijven kijken naar jezelf en naar je handelen. Binnen daltononderwijs is er dan ook veel aandacht voor dit kijken. Het gaat hierbij niet alleen om het goed uitvoeren van een taak, maar nog veel meer om jezelf als persoon.

#### Wat is voor ons Reflectie?

Nadenken over je werk, gedrag, handelen en je gevoel, voor, tijdens en na het uitvoeren van een taak of activiteit. Dit alles zonder waardeoordeel. Hierdoor kun je zelf een mening vormen over je successen en verandermogelijkheden. Iedere groep heeft hiervoor een reflectierad met reflectievragen. Na de inloop wordt een reflectievraag gedraaid. Deze vraag staat die dag centraal in de klas.

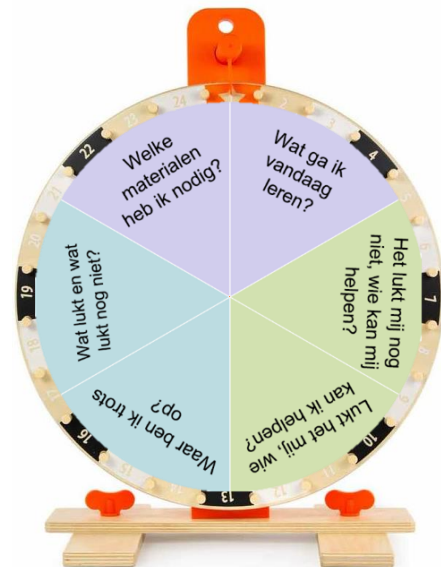
#### Vragen op het reflectierad

##### Kleuters

Vooraf: Wat ga ik vandaag leren, welke materialen heb ik nodig?

Tijdens: Het lukt mij nog niet, wie kan mij helpen? Lukt het mij, wie kan ik helpen?

Achteraf: Waar ben ik trots op? Wat lukt en wat lukt nog niet?

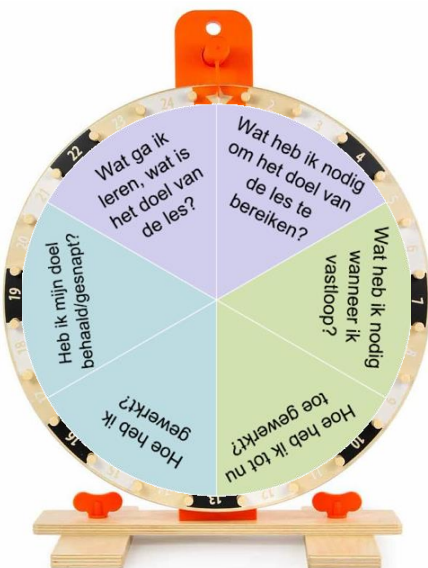


##### Middenbouw (gr. 3 t/m 5)

Vooraf: Wat ga ik leren, wat is het doel van de les?

Tijdens: Wat heb ik nodig wanneer ik vastloop? Hoe heb ik tot nu toe gewerkt?

Achteraf: Hoe heb ik gewerkt? (proces) Heb ik mijn doel behaald/gesnapt? (product)

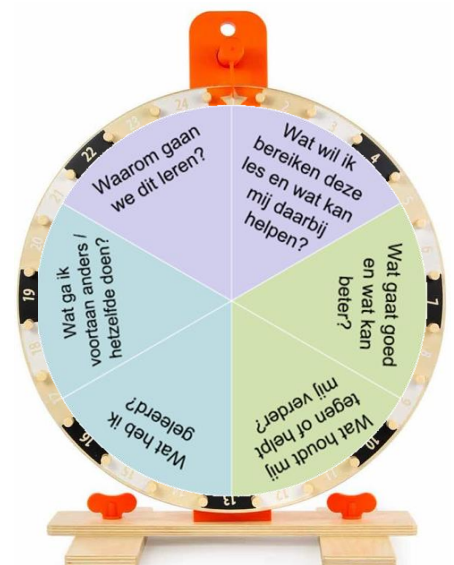


##### Bovenbouw (gr. 6 t/m 8)

Vooraf: Waarom gaan we dit leren? Wat wil ik bereiken met deze les en wat kan mij daarbij helpen?

Tijdens: Wat gaat goed en wat kan beter? Wat houdt mij tegen of helpt mij verder?

Achteraf: Wat heb ik geleerd? Wat ga ik voortaan anders/hetzelfde doen?





## 4.14 Zelfevaluatie

### Voor de leerlingen

Vanaf de kleuters werken wij met een doelenboog. Iedere leerling bepaalt zijn/haar doel waaraan hij/zij de komende periode wil gaan werken. Wanneer het doel behaald is, mag hij/zij met een plaatje pronken op de doelenboog. De doelen waaraan de leerling wil gaan werken kiest hij op een doelenbord. In de klas mogen ze hun doel op de doelenboog hangen, eerst sta je onderaan de boog en naarmate je aan het oefenen bent, klim je steeds verder op de boog. Totdat je het doel behaald hebt en je aan het eind van de boog bent, bij de pot met goud! Iedere kind die een doel heeft behaald mag naar de grote doelenboog in de hal, hier vieren we dat het kind een doel beheerst.



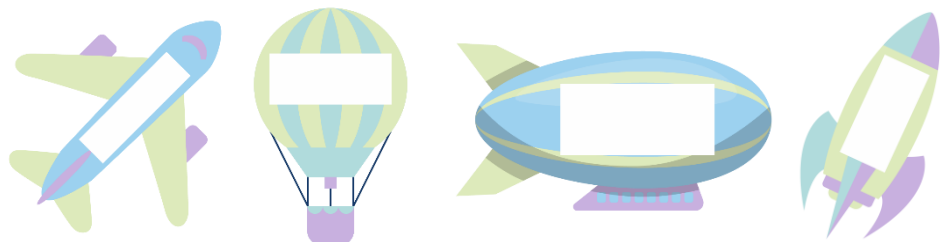
Het doel wordt vervolgens verwerkt in hun portfolio achter het tabblad 'doelen'. Zie afbeelding hiernaast.

Hierna mogen de leerlingen een nieuw doel kiezen waar ze aan willen werken, ook deze mag weer op de doelenboog in de klas.



De symbolen waar de doelen op worden geschreven en waaruit de kinderen kunnen kiezen zijn:

- Vliegtuig
- Luchtballon
- Zeppelin
- Raket





## Voor de leerkrachten

Jaarlijks gebruiken de leerkrachten de daltonspiegel om te bekijken of we onze daltonprincipes nog op de juiste wijze hanteren. In de daltonteamvergadering bespreken we de aandachtspunten en stellen daarmee onze plannen op.

Ook gebruiken wij een kijkwijzer borging dalton (zie bijlage 6), deze laten we aan het begin van het schooljaar invullen door verschillende personen, zoals stagiaires en ouders. Zij hebben een objectieve kijk in de klassen. Deze kijkwijzer wordt vervolgens door de daltoncoördinator bekeken en besproken met het team.



### 4.16 Borging

Binnen daltononderwijs maken we in het team afspraken over onze manier van werken. Deze worden vastgelegd in het daltonhandboek. Dit daltonhandboek wordt jaarlijks besproken en bijgewerkt. Jaarlijks maken we plannen die we cyclisch in de vergaderingen aan bod laten komen. Daarin zijn ook de dalton ontwikkelpunten opgenomen.

## 5. Samenwerkend leren

In dit hoofdstuk gaat het over samenwerkend leren. Om goed te kunnen samenwerken is het belangrijk kinderen bewust samenwerkingsvaardigheden aan te leren en deze te onderhouden. Hiervoor worden verschillende werkvormen aangeleerd en gebruikt. Dit hoofdstuk geeft een doorlopende leerlijn vanaf groep 1 tot en met groep 8.

### *Uitgangspunten en bronnen*

Voor dit document hebben we gebruik gemaakt van informatie uit:

- **Het boek 'Structureel Coöperatief Leren' van Dr. Spencer Kagan.**

De leerkrachten kunnen voor inspirerende ideeën gebruik maken van het boek 'Structureel Coöperatief Leren'. Er wordt regelmatig naar verwezen.



### 5.1 Werkvormen

Er zijn een heleboel werkvormen die kunnen worden ingezet binnen de klas. Een coöperatieve werkvorm kenmerkt zich door Gelijke deelname, Individuele aanspreekbaarheid, Positieve wederzijdse afhankelijkheid en Simultane actie (GIPS) (boek paragraaf 4.5 blz. 31), maar ook met de lessen kanjertraining worden de sociale vaardigheden behandeld en aangeleerd.

Wij vinden het als school belangrijk om coöperatieve werkvormen aan te leren en in te zetten omdat er hoge betrokkenheid van de leerlingen gevraagd wordt. Ook wordt er een stevig beroep gedaan op de taalvaardigheid. Een item waar we als school extra zorg over hebben en dus aandacht voor hebben. Door met elkaar over de inhoud van de stof te praten, krijgt de lesstof meer betekenis. Bovendien leren de leerlingen ook beter samenwerken.

Om een werkvorm goed in te kunnen zetten, is het belangrijk dat na afloop gereflecteerd wordt met de kinderen. Niet alleen over de inhoud maar ook over de manier waarop de werkvorm toegepast is.

### Opbouw

Wij werken met een vaste opbouw wat betreft de werkvormen van Coöperatief leren. Er zijn enorm veel keuzes in werkvormen, wij hebben ervoor gekozen om een aantal basis werkvormen vast te stellen. De werkvormen die in groep 1/2 aan bod komen, worden in groep 3/4 met 2 nieuwe uitgebreid en zo verder. Zo zijn de basiswerkvormen goed bekend bij de kinderen. Leerkrachten kunnen naar eigen inzicht ook andere werkvormen gebruiken.

- Groep 1/2 : Binnen- en buitenkring  
Tweetal gesprek
- Groep 3/4: Mix, bevries, groep (mix en koppel)  
Rondpraat
- Groep 5/6: Genummerde koppen  
Zoek iemand die...
- Groep 7/8: Tafelrondje (per tweetal)  
Gooi een vraag

## 6. Leerlingenraad

### 6.1 Wat verstaan we onder een leerlingenraad?

Een leerlingenraad is een groepje enthousiaste vertegenwoordigers gekozen uit en door de leerlingen van onze school.

### 6.2 Wie zitten er in de leerlingenraad?

- Leerlingen uit de groepen 5 t/m 8. Per leerjaar worden door middel van verkiezingen 2 leerlingen uit iedere groep gekozen. In totaal 10 leerlingen.
- De leerlingen mogen 1 jaar in de leerlingenraad blijven. De leerlingen uit groep 7 blijven 2 jaar in de leerlingenraad. Het tweede jaar krijgen zij de rol van secretaris en voorzitter.
- Van het team één leerkracht: dit is de begeleidend voorzitter en penningmeester.

### 6.3 Wanneer worden de groepsvertegenwoordigers gekozen?

In de vierde week na de zomervakantie presenteren de leerlingen die in de raad willen zich aan de hele school. Deze leerlingen vertellen dan waarom zij in de leerlingenraad willen, dit doen zij door middel van het maken van een motivatiebrief. Er volgt eerst een voorselectie in de klas, waarbij de leerkracht de brieven voorleest (secretaris en voorzitter zijn niet bij de voorselectie). Daaruit worden 4 brieven gekozen. Vervolgens kiezen de secretaris en voorzitter wie er in de leerlingenraad komen.

### 6.4 Agenda

De voorzitter en secretaris stellen de agenda samen. De groepsvertegenwoordigers kunnen onderwerpen indienen. Deze onderwerpen komen uit de klassenvergaderingen. De week voor de vergadering zorgen de leden van de leerlingenraad dat er een klassenvergadering gehouden wordt.

### 6.5 Notulen

De secretaris zorgt ervoor dat de notulen na de vergadering aan de leden worden verstrekt, deze worden in mapjes bewaard.

### 6.6 Besluiten

Besluiten worden bij meerderheid van stemmen genomen; de begeleidend voorzitter en secretaris hebben ook stemrecht; de begeleidend voorzitter heeft het vetorecht (als het schoolbelang in het geding is).


## 6.7 Leerlingenraad vergadermomenten

Datum	Soort vergadering	Onderwerp	Onderbouw
5 apr. '24	Leerlingenraad	Afspraken doornemen	
12 apr. '24	klassenvergadering	Ideeën uit de klas	
19 apr. '24	leerlingenraad	Ideeën uit de klas	Leerlingenraad vraagt leerkrachten
10 mei '24	Klassenvergadering	Ideeën uit de klas	
17 mei '24	Leerlingenraad	Ideeën uit de klas	Leerlingenraad vraagt leerkrachten
8 jun. '24	Klassenvergadering	Eindevaluatie	
15 jun. '24	Leerlingenraad	Eindevaluatie	Leerlingenraad vraagt leerkrachten
12 sept. '24		Verkiezing uitleg + poster maken	
19 sept. '24		Poster presenteren + verkiezing	
26 sept '24	Leerlingenraad	Jaarplanning doornemen + voorbereiding proefvisitatie	
11 okt. '24	Klassenvergadering	Wat moet er besproken worden in de leerlingenraad? Dalton bezoek evalueren	Evalueren met duimpjes
17 okt. '24	leerlingenraad	Ideeën uit de klas Dalton bezoek	Leerlingenraad vraagt leerkrachten
25 okt. '24	Klassenvergadering	Evaluatie dalton bezoek	Evalueren met duimpjes
7 nov. '24	Leerlingenraad	Evaluatie dalton bezoek Sinterklaas	Leerlingenraad vraagt leerkrachten
28 nov. '24	leerlingenraad	Sint inkopen	
29 nov. '24	Klassenvergadering	Kerstviering Nieuwjaarsdisco	
12 dec. '24	Leerlingenraad	Kerstviering Nieuwjaarsdisco	Leerlingenraad vraagt leerkrachten
19 dec. '24	Leerlingenraad	Boodschappen doen	
17 jan. '25	Leerlingenraad	Organiseren disco	
24 jan. '25	Klassenvergadering	Evaluatie Nieuwjaars disco Ideeën Valentijns actie	Evalueren met duimpjes
31 jan. '25	Leerlingenraad	Evaluatie Nieuwjaarsdisco Ideeën Valentijns actie	Leerlingenraad vraagt leerkrachten
7 feb.'25	Leerlingenraad	Valentijns inkopen	
14 feb. '25	Leerlingenraad	Valentijns actie	
12 apr.'25	Klassenvergadering	Evaluatie Valentijns actie Ideeën uit de klas	Evalueren met duimpjes
19 apr. '25	leerlingenraad	Evaluatie Valentijns actie Ideeën uit de klas	Leerlingenraad vraagt leerkrachten
14 jun.'25	Klassenvergadering	Ideeën uit de klas	
21 jun.'25	Leerlingenraad	Ideeën uit de klas	Leerlingenraad vraagt leerkrachten

## 7. Rapport en Portfolio (ik-doelen)

### 7.1 Rapport

Eind 2020 zijn wij gestart met een nieuw (dalton)rapport. In het rapport leggen wij de nadruk op onze daltonkernwaarden. De eigen ontwikkeling van het kind is duidelijk zichtbaar. Een cijfer geeft hierbij niet een duidelijke ontwikkeling weer. Wij maken dit zichtbaar door aan te geven of de ontwikkeling in de beginfase zit, in ontwikkeling is, of goed ontwikkeld is. Hieronder enkele voorbeelden uit het nieuwe rapport:

	Eerste rapport			Tweede rapport			Dalton			
	In beginfase	In ontwikkeling	Goed ontwikkeld	In beginfase	In ontwikkeling	Goed ontwikkeld				
										
<b>Sociaal-emotioneel</b>										
Omgang met leerkracht	0	0	0	0	0	0	Vrijheid en verantwoordelijkheid	0	0	0
Omgang met medeleerlingen	0	0	0	0	0	0	Reflectie	0	0	0
Heeft zelfvertrouwen	0	0	0	0	0	0	Zelfstandigheid	0	0	0
Voelt zich veilig in de groep	0	0	0	0	0	0	Effectiviteit	0	0	0
Omgaan met afspraken	0	0	0	0	0	0	Samenwerken	0	0	0
Is betrokken	0	0	0	0	0	0	<b>Rekenen</b>			
<b>Bewegingsonderwijs</b>										
Inzet	0	0	0	0	0	0	Optellen	0	0	0
Sportiviteit	0	0	0	0	0	0	Aftrekken	0	0	0
<b>Kunstzinnige vorming</b>										
Handvaardigheid	0	0	0	0	0	0	Klakkijken	0	0	0
Tekenen	0	0	0	0	0	0	Tafels	0	0	0
Muziek	0	0	0	0	0	0	Deelsommen	0	0	0
							Meten en meetkunde	0	0	0
							Breuken	0	0	0
							Procenten/verhoudingen	0	0	0

Ons rapport komt twee keer per jaar uit (februari en eind juni, na de toetsweken). Bij het rapport ontvangen ouders ook een uitdraai van de toetsresultaten (vanaf groep 3), die tijdens een rapportgesprek mondeling worden toegelicht.

Wij zorgen voor een doorlopende lijn op de onderdelen die beschreven staan in het rapport. De reken- en taaldoelen van groep 1-2 komen voort uit de ParnasSys leerlijn. Voor groep 3 t/m 8 komen deze voort uit de SLO-doelen.

De daltonkernwaarden worden twee keer per jaar door zowel de leerlingen als de leerkracht ingevuld. De leerkracht doet dit in het rapport, de leerlingen in hun eigen portfolio.

De aspecten onder kunstzinnige vorming worden met name beoordeeld op inzet.

### 7.2 Portfolio

Wij zetten het portfolio in om leerlingen bewust te maken van hun eigen ontwikkeling. Het portfolio is opgedeeld in verschillende tabbladen. Hieronder lichten we de inhoud hiervan kort toe.

**Dit ben ik** – Aan het begin van ieder schooljaar vullen de leerlingen een dit ben ik blad in.

**Doelen** – Hier staan de persoonlijke doelen van de kinderen en de doelen die zij op de doelenboog behaald hebben.

**Dalton** – De ik-doelen van elke kernwaarde, worden voor elk rapport door de kinderen ingevuld.

**Kindgesprekken** – Vanaf groep 3 wordt er minimaal 1 keer per jaar een kindgesprek gevoerd aan de hand van de kletspizza.

**DLE-groei** – Vanaf groep 3 kleuren de leerlingen hun DLE score in aan de hand van de Cito scores.

**Technisch lezen** – Vanaf groep 4 zijn hier formulieren te vinden waarmee klasgenoten elkaar feedback geven op het technisch lezen.

**Spelling** – In het schooljaar 2024-2025 wordt dit door het team ontwikkeld.

**Rekenen** – Vanaf groep 6 vullen de leerlingen een rekendoelenformulier in aan de hand van de schaduwtoets.

**Begrijpend lezen** – In het schooljaar 2024-2025 wordt dit door het team ontwikkeld.

**Trots** – Vanaf groep 1 stopt de leerkracht of leerling hier per thema 1 á 2 werkjes in waar de leerling het meest trots op is.

Hier kunt u nog meer over lezen in paragraaf 2.4 over onze proeftuintjes.

## 8. Onze JLS-juichmomentjes

### 8.1 Dalton spiegel

Reflecteren op het eigen handelen is één van de randvoorwaarden voor het geven van goed onderwijs. Een effectief schoolteam heeft een duidelijke visie en reflecteert voortdurend op deze visie (de Bruyckere, 2017). Wij als daltonschool hebben een duidelijke visie. Wij gaan immers uit van de dalton kernwaarden.

Door te reflecteren en het gesprek met elkaar aan te gaan over ons daltononderwijs, ontwikkelen wij verschillende kwaliteiten die we op verschillende manier kunnen inzetten bij ons op school. Door onze daltonkwaliteiten te meten, door middel van de vragenlijst van de Daltonspiegel, kunnen we onze eigen ontwikkeling in kaart brengen. Hiermee laten we onze ontwikkelpunten zien, maar ook zeker onze kwaliteiten als daltonleerkracht en daltoncollega.

De Daltonspiegel nodigt uit tot een gesprek waarin we samen kijken naar onze ontwikkeldoelen en hoe we onze sterke eigenschappen (nog) effectiever kunnen inzetten. Daltononderwijs draait namelijk niet alleen om verbeteren wat beter kan, maar ook versterken wat sterk is.

We gebruiken de gesprekskaarten regelmatig tijdens daltonvergaderingen om in gesprek te blijven over ons daltononderwijs. De vragenlijst die behoort bij de Daltonspiegel, vullen wij 2 keer per schooljaar in.





## 8.2 DOP-gesprekken

Aan de hand van de vragenlijst van de Daltonspiegel voeren we aan het begin van het schooljaar een DOP-gesprek (dalton-ontwikkel-plan). Elke leerkracht vult zelf de Daltonspiegel vragenlijst in. Na het invullen van de vragenlijst analyseert de daltonleerkracht samen met de daltoncoördinator het resultaat hiervan. Daltonkwaliteiten (sterke punten) komen hierbij naar voren en mede een ontwikkelpunt wat leidt tot het DOP. Deze bevindingen worden met het team gedeeld, dit om elkaars kwaliteiten zo effectief mogelijk in te zetten.

Elke daltonleerkracht stelt persoonlijk met de daltoncoördinator een tijdspad op, waarin zij afspreken wanneer zij de voortgang van de ontwikkelingen bespreken.

## 8.3 Groepsdoorbrekend werken

Op de Jan Ligthartschool werken wij meerdere momenten in de week groepsdoorbrekend. Hierdoor komen kinderen uit verschillende groepen met elkaar in contact, leren ze samen te werken en kunnen ze elkaar helpen. Tijdens het groepsdoorbrekend werken bouwen de kinderen met verschillende leerkrachten een band op.

### Begrijpend lezen

Vanaf groep 4 werken wij bij begrijpend lezen groepsdoorbrekend. De kinderen worden ingedeeld op niveau op basis van Cito resultaten en bevindingen van de leerkracht. Hierdoor ontstaan er niveaugroepen, waardoor elk kind op eigen niveau instructie krijgt. De leerkracht houdt ontwikkelingen bij en noteert opvallendheden. Dit wordt gecommuniceerd naar de groepsleerkracht.

### Engels

Door de jaren heen is het ons opgevallen dat het niveau van Engels erg uiteenloopt binnen de groepen. Om zo goed mogelijk aan te sluiten bij de verschillende niveaus hebben wij besloten om groepsdoorbrekend te gaan werken vanaf groep 3. In de verschillende niveaugroepen gaan de kinderen aan de slag met spreken, luisteren, lezen en schrijven.

### BOUW!

Kinderen uit groep 2 en groep 3 die werken met BOUW! (leesbevorderingsprogramma) worden begeleid door kinderen uit groep 7-8. Iedere dinsdag- en donderdagochtend werken zij met een vast maatje op het daltonplein.

### Vrijdagmiddag

Op de vrijdagmiddag hebben de kinderen vanaf groep 5 keuze uit verschillende expressie/beweeg activiteiten. Hierbij kunnen ze bijvoorbeeld kiezen uit: dammen, knutselen, slagbal, muziek, drama, etc.

## 8.4 Schoolbrede thema's

Bij ons, op de Jan Ligthartschool, werken we met schoolbrede thema's. Voorafgaand aan het nieuwe schooljaar worden er thema's gekozen door een werkgroep. Er worden overkoepelende thema's afgesproken en binnen de klassen wordt hier op verschillende manieren invulling aan gegeven. De kinderen hebben hier een groot aandeel in. Er wordt in elke klas besproken wat de kinderen, binnen het thema, willen leren. Vanuit deze intrinsieke interesse en motivatie geven we binnen de klassen het thema vorm. Zo kan het dus zijn dat we met het schoolbrede thema 'in beweging' bezig zijn, maar dat er in de ene groep gewerkt wordt over het menselijk lichaam en in de andere groep over machines in beweging.

Ondanks dat de lessen en onderwerpen verschillen, hebben we bij elk thema een gezamenlijke opening en afsluiting. Bij de opening willen we de kinderen enthousiasmeren voor het thema. Dit gebeurt op verschillende manieren, denk aan een quiz, dansje, voorstelling of spel. Tijdens de afsluiting kunnen de kinderen producten en/of ervaringen delen met klasgenoten, ouders en andere belangstellenden.



## 8.5 Daltonvisietraject

Sinds de laatste daltonvisitatie in 2017 is er veel veranderd op de Jan Ligthartschool. Er zijn veel wisselingen geweest in het team (ook door de coronasituatie en het lerarentekort), waardoor een opfrustraject noodzakelijk was. Hierdoor zijn wij een dalton opfrustraject gestart bij Glenda Noordijkdaltonadvies. De gecertificeerde leerkrachten (6) worden in dit traject weer 'opgefrist' en de leerkrachten zonder certificaat (3) worden opgeleid.

In november 2023 zijn we gestart met dit opfristrace vanuit het 'waardierend onderzoeken'. Waar willen wij meer van? Hoe past dit bij de kernwaarden van het daltononderwijs? Welke dromen hebben wij nog? Hierbij hebben we allemaal een moodboard gemaakt. Van daaruit zijn wij verder gegaan. Ook hebben wij een andere daltonschool bezocht om samen naar onze ontwikkelingen te kijken.



In december hebben wij scholing van Glenda Noordijk gekregen. In februari/maart 2024 hebben wij onze visie herschreven (de muurtjes weer opnieuw opgebouwd). Iedereen heeft de dalton scan ingevuld en zijn eigen kwaliteiten en ontwikkelpunten inzichtelijk gekregen. Op deze manier hebben we als team ook van en met elkaar kunnen leren.

In de periode van januari 2024 t/m juli 2024 hebben wij het daltonhandboek herijkt en alle (nieuwe) ontwikkelingen met de kinderen geïmplementeerd.

Door dit traject hebben wij als team weer kunnen ervaren dat het daltononderwijs goed bij ons past en onze gezamenlijke visie weer helder is.



## 9. Leerlijnen

## Leerlijn zelfstandigheid

### Overzicht ik-doelen zelfstandigheid

groep 2	groep 3+4
<ul style="list-style-type: none"><li>• Ik hang mijn weektaak af met een smiley.</li><li>• Ik begin aan mijn taakje en maak mijn taakje zelf af.</li><li>• Ik stoor de juf niet als het stoplicht op oranje staat.</li><li>• Ik kan 3 andere kinderen om hulp vragen.</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Ik weet waar alle spullen liggen in de klas.</li><li>• Ik kan mijn werk plannen op het takenbord of op mijn weektaak.</li><li>• Ik kan omgaan met de regels van het stoplicht.</li><li>• Ik werk door als ik de juf niets kan vragen.</li><li>• Wanneer ik een opdracht niet snap, kan ik verder werken aan iets anders.</li><li>• Ik probeer eerst zelf een probleem op te lossen.</li><li>• Ik kan hulp vragen aan een klasgenoot.</li><li>• Ik kan hulp geven aan een klasgenoot.</li></ul>
groep 5+6	groep 7+8
<ul style="list-style-type: none"><li>• Ik houd mijn werkplek netjes.</li><li>• Ik weet welke instructies ik moet volgen.</li><li>• Ik werk gedurende 30 minuten zelfstandig aan mijn taak.</li><li>• Ik kan hulp vragen aan een klasgenoot.</li><li>• Ik kan zelf een ruzie oplossen.</li><li>• Als ik iets niet snap, kan ik verder werken aan een andere som of opdracht.</li><li>• Ik kijk zelfstandig werk na en verbeter mijn fouten.</li><li>• Ik kan mijn werk plannen.</li><li>• Ik houd overzicht door mijn taak af te kleuren.</li><li>• Ik weet welke taken ik kan doen als mijn werk af is.</li><li>• Ik weet van tevoren wat ik nodig heb om aan het werk te kunnen.</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Ik werk met een agenda/planning.</li><li>• Ik werk zelfstandig aan mijn portfolio.</li><li>• Ik zet door bij een taak die ik moeilijk vind.</li><li>• Als ik iets niet begrijp, werk ik verder aan een andere som of opdracht.</li><li>• Ik werk, ook zonder toezicht, taakgericht.</li><li>• Ik kan hulp vragen aan een klasgenoot en hulp bieden.</li></ul>

## Leerlijn samenwerken

<i>Overzicht ik-doelen samenwerken</i>	
groep 2	groep 3+4
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ik zeg wat ik leuk vind en minder leuk vind als ik met een ander werk of speel.</li> <li>• Ik help een ander als hij daarom vraagt.</li> <li>• Ik werk samen en speel samen volgens de afspraken.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ik kan een compliment geven en ontvangen.</li> <li>• Ik kan luisteren naar een ander.</li> <li>• Ik durf hulp te vragen aan een ander.</li> <li>• Ik durf mijn mening te geven.</li> <li>• Ik kan overleggen tijdens het samenwerken.</li> <li>• Ik kan met een maatje een opdracht maken.</li> <li>• Ik houd me aan afspraken.</li> </ul>
groep 5+6	groep 7+8
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ik kan samenwerken met verschillende klasgenoten.</li> <li>• Ik heb geduld voor degene waar ik mee samenwerk.</li> <li>• Ik houd me aan de afspraak.</li> <li>• Ik kan helpen als er ruzie is.</li> <li>• Ik kan tips en tops geven aan een klasgenoot.</li> <li>• Ik kan naar een ander kind luisteren.</li> <li>• Ik kan vragen stellen aan een ander kind.</li> <li>• Ik ben vriendelijk naar andere kinderen.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ik herinner andere kinderen aan de taak/opdracht.</li> <li>• Ik kan samenwerken met verschillende klasgenoten.</li> <li>• Ik motiveer en stimuleer anderen tijdens het werken.</li> <li>• Ik gebruik verschillende ideeën om samen tot een oplossing te komen.</li> <li>• Ik weet hoe we elkaars sterke kanten kunnen inzetten.</li> <li>• Ik kan vragen stellen aan een ander kind.</li> </ul>



## Leerlijn vrijheid en verantwoordelijk

<b>Overzicht ik-doelen vrijheid en verantwoordelijkheid</b>	
<b>groep 2</b>	<b>groep 3+4</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ik ruim mijn spullen op en ik zorg voor een opgeruimde klas en gang.</li> <li>• Ik hou me aan de regels en afspraken.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ik kan op het takenbord/ de weektaak zien welke taken ik moet doen.</li> <li>• Ik kan mijn weektaak zelf inplannen.</li> <li>• Ik hang/kleur op het takenbord/ de weektaak af welke taken ik heb gedaan.</li> <li>• Ik kan mijn werk nakijken en ik weet wat ik daarna moet doen (verbeteren, inleveren).</li> <li>• Ik ben zuinig op de spullen en ruim ze netjes op.</li> <li>• Ik houd mijn laatje netjes.</li> <li>• Ik kies zelf de beste plek om te werken.</li> <li>• Ik houd me aan regels en afspraken.</li> <li>• Ik kan uitleggen hoe het met mijn weektaak gaat.</li> </ul>
<b>groep 5+6</b>	<b>groep 7+8</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ik maak mijn huiswerk op tijd.</li> <li>• Ik kijk op de weektaak welke taken ik deze dag moet doen.</li> <li>• Ik plan elke ochtend welke taak/taken ik die dag ga doen.</li> <li>• Ik kleur op mijn weektaak af welke taken ik heb ingeleverd.</li> <li>• Ik kijk mijn werk na en weet wat ik daarna moet doen (verbeteren, inleveren, volgende taak).</li> <li>• Ik bepaal zelf in welke volgorde ik aan mijn taak werk.</li> <li>• Ik ben zuinig op de spullen en ruim ze netjes op.</li> <li>• Mijn laatjes is opgeruimd.</li> <li>• Ik kies zelf de beste plek om te werken.</li> <li>• Ik houd me aan de klassenregels en de afspraken.</li> <li>• Ik kan uitleggen hoe het met mijn weektaak gaat.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ik spreek een ander aan op de regels en afspraken in de klas en op school.</li> <li>• Ik durf mijn mening te geven bij een discussie of gesprek.</li> <li>• Ik kan feedback geven en ontvangen.</li> <li>• Ik weet dat mijn gedrag invloed heeft op de rest van de klas.</li> <li>• Ik kleur op mijn weektaak af welke taken ik voltooid heb.</li> <li>• Ik kan zelf de beste plek kiezen om te werken.</li> </ul>

## Leerlijn effectiviteit

### Overzicht ik-doelen effectiviteit

groep 2	groep 3+4
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ik vind en pak de spullen die ik nodig heb snel.</li> <li>• Ik gebruik een zachte stem.</li> <li>• Ik werk netjes.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ik kan spullen die nodig heb voor een taak zelf pakken.</li> <li>• Ik kan inschatten hoeveel tijd ik ongeveer nodig heb voor een taak.</li> <li>• Ik weet waar mijn leerpunten liggen.</li> </ul>
groep 5+6	groep 7+8
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ik kan zien dat mijn resultaten voor- of achteruit gaan.</li> <li>• Ik kan mijn kwaliteiten benoemen.</li> <li>• Ik weet op welke plek ik mijn werk het beste kan doen.</li> <li>• Ik weet voor welke doelen ik extra moet oefenen.</li> <li>• Ik weet voor welke dingen ik hulp kan vragen aan een klasgenoot.</li> <li>• Ik weet hoeveel tijd ik ongeveer nodig heb voor een taak.</li> <li>• Ik weet wanneer ik kan of moet samenwerken.</li> <li>• Ik weet welke spullen ik nodig heb voor een taak.</li> <li>• Ik kan de spullen die ik nodig heb snel vinden en pakken.</li> <li>• Ik weet voor welke dingen ik hulp moet vragen aan de juf.</li> <li>• Ik plan 's ochtends op mijn weektaak wat ik ga doen.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ik laat mijn ontwikkeling zien vanuit mijn portfolio.</li> <li>• Ik weet wat mijn bijdrage is aan de groep.</li> <li>• Ik weet hoeveel tijd ik ongeveer nodig heb voor een taak.</li> <li>• Ik kijk op mijn weektaak wat ik ga doen.</li> </ul>

## Leerlijn reflecteren



Overzicht ik-doelen reflecteren	
groep 2	groep 3+4
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ik kan vertellen hoe mijn taakje of opdracht is gegaan.</li> <li>• Ik kan vertellen wat ik (vandaag/deze week) heb geleerd.</li> <li>• Ik heb plezier in de klas.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ik kan vertellen wat ik van een taak vind.</li> <li>• Ik kan vertellen wat ik heb gedaan en hoe dat ging.</li> <li>• Ik kan vertellen wat ik van een opdracht heb geleerd.</li> <li>• Ik kan aangeven wat ik de volgende keer anders zou doen.</li> <li>• Ik kan vertellen hoe het samenwerken is gegaan.</li> </ul>
groep 5+6	groep 7+8
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ik kan aangeven waar ik goed in ben.</li> <li>• Ik denk na over de aanpak en de volgorde van een taak.</li> <li>• Ik weet wanneer ik hulp nodig heb bij een taak en wanneer ik het zelf kan.</li> <li>• Ik kan door middel van de schaduwtoets aangeven of ik instructie nodig heb voor een rekenles.</li> <li>• Ik kan vertellen of ik de opdracht te moeilijk of te makkelijk vond.</li> <li>• Ik weet of ik het doel van de opdracht heb gehaald.</li> <li>• Ik weet wat bij het werken wel of niet goed lukte.</li> <li>• Ik weet hoe het samenspelen of samenwerken is gegaan.</li> <li>• Ik kan vertellen wat ik heb gedaan, waarom ik het zo heb gedaan en wat het effect van mijn gedrag was.</li> <li>• Ik kan vertellen wat ik de volgende keer hetzelfde of juist anders kan doen en waarom.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ik plan mijn taken en lessen in.</li> <li>• Ik kan zelf inschatten of ik instructie nodig heb.</li> <li>• Ik weet wanneer ik hulp nodig heb en wanneer ik het zelf kan.</li> <li>• Ik kan zelfstandig doelen stellen.</li> <li>• Ik kan vertellen wat ik heb gedaan, waarom ik het zo heb gedaan en wat het effect van mijn gedrag was.</li> <li>• Ik kijk mijn werk kritisch na.</li> <li>• Ik kan vertellen wat ik de volgende keer hetzelfde of juist anders kan doen</li> <li>• Ik kan feedback omzetten in leerpunten. (anders formuleren??)</li> <li>• Ik kan vertellen wat ik geleerd heb.</li> <li>• Ik kan vertellen en uitleggen hoe het samenwerken ging.</li> </ul>

### Leerlijn kanjertraining

Groep 1 & 2	Groep 3 & 4	Groep 5 & 6	Groep 7 & 8
	<i>Zie ook groep 1 &amp; 2</i>	<i>Zie ook groep 1 t/m 4</i>	<i>Zie ook groep 1 t/m 6</i>
Wij vertrouwen elkaar (Tijger, kanjer-witte pet gedrag)	Ik luister met aandacht naar wat anderen zeggen of vertellen	Waar nodig pas ik de tips van anderen toe	Ik wil leren en durf mijn best te doen op school
We helpen elkaar (Tijger, kanjer – witte pet gedrag)	Ik zorg dat iedereen mee kan/mag doen.	Ik durf mijn mening te geven binnen een groep	Ik durf te vragen en wat te zeggen.
Niemand speelt de baas (Pestvogel, vlerk – zwarte pet gedrag)	Ik luister goed naar anderen.	Ik heb een duidelijke inbreng bij gezamenlijke activiteiten	Ik wil op een goede manier de leiding nemen.
Niemand lacht uit (Aap, pias - rode pet gedrag)	Ik herken vervelend gedrag	Ik kan vervelend gedrag negeren en geef dus geen benzine	Ik maak leuke grappen die niet beledigend zijn
Niemand doet zielig (Konijn, de bange - gele pet gedrag)	Ik kan emoties herkennen	Ik kan mijn emoties benoemen	Ik kan, waar nodig, emoties beheersen
Toepassen van stappenplan van Kanjer: Ik zeg: Stop – hou op + aangeven van gevoel, daarna naar de leerkracht.	Toepassen van stappenplan van Kanjer: Ik zeg: Stop – hou op + aangeven van gevoel, daarna erbij weglopen	Toepassen van stappenplan van Kanjer: Ik zeg: Stop – hou op + aangeven van gevoel, daarna een probleemoplosser erbij halen en weglopen.	Ik durf op te komen voor een leerling die gepest wordt in groepsverband en kan stappenplan kanjertraining toepassen.

## Bijlagen

# Bijlage 1: Weektaak voorkant groep 3 t/m 8

naam:		weektaak: week ...						
		instr.	af?	werk- houding	doel:			opmerking van de leerkracht:
<b>maandag</b>								
					in beginfase	in ontwikkeling	goed ontwikkeld	
VLL: dag				⊙⊙	☆	☆	☆	
rekenen: les				⊙⊙	☆	☆	☆	
spelling: week les				⊙⊙	☆	☆	☆	
				⊙⊙	☆	☆	☆	
<b>dinsdag</b>								
					in beginfase	in ontwikkeling	goed ontwikkeld	
VLL: dag				⊙⊙	☆	☆	☆	
rekenen: les				⊙⊙	☆	☆	☆	
spelling: week les				⊙⊙	☆	☆	☆	
				⊙⊙	☆	☆	☆	
				⊙⊙	☆	☆	☆	
<b>woensdag</b>								
					in beginfase	in ontwikkeling	goed ontwikkeld	
VLL: dag				⊙⊙	☆	☆	☆	
rekenen: les				⊙⊙	☆	☆	☆	
				⊙⊙	☆	☆	☆	
<b>donderdag</b>								
					in beginfase	in ontwikkeling	goed ontwikkeld	
VLL: dag				⊙⊙	☆	☆	☆	
rekenen: les				⊙⊙	☆	☆	☆	
spelling: week les				⊙⊙	☆	☆	☆	
				⊙⊙	☆	☆	☆	
				⊙⊙	☆	☆	☆	
<b>vrijdag</b>								
					in beginfase	in ontwikkeling	goed ontwikkeld	
VLL: dag				⊙⊙	☆	☆	☆	
rekenen: les				⊙⊙	☆	☆	☆	
				⊙⊙	☆	☆	☆	
				⊙⊙	☆	☆	☆	
opmerking voor de leerkracht:								



## Bijlage 2: Weektaak achterkant – groep 3

### Basistaken:

..... schrijven .....	reken sprint
taken WIG	

### Elgentaken:

reken raadsels	bouw
boek lezen in boekenhoek	afmaken kunstwerk

doel:

ik kan iemand anders helpen met zijn of haar werk.



doel:

ik kan alle splitsingen van 6 en 7 opnoemen.



doel:

ik kan 3 zinnen met een -aai, -ooi, -oei woord bedenken en opschrijven.



Zo vaak heb ik aan mijn doel gewerkt:

Zo vaak heb ik aan mijn doel gewerkt:

Zo vaak heb ik aan mijn doel gewerkt:

--	--	--	--

## Bijlage 3: Weektaak achterkant – groep 4 t/m 8



Basistaak:		Eigentaak:	
Spellingoefenen.nl	Bareka/Rekensprint	Met Sprongen Vooruit spel	Taal oefenen.nl
Gyzy - Bundel topo	Begrijpend lezen (Nieuwsbegrip)	Keersommenoefenen	Duolingo / Words&Birds
Engels: Duolingo / words&Birds / Gynzy	Redactiesommen.nl	Lezen	Spelling kwartet
Werkblad - Woordsoorten		Rekentuin	Verhaal schrijven

Mijn groeidoel:

Zo vaak heb ik aan mijn  
doel gewerkt:

Mijn interesse doel:

Zo vaak heb ik aan mijn  
doel gewerkt:

## Bijlage 4: Coöperatieve werkvormen

### Binnen/ buitenkring



1. Leerlingen vormen 2 kringen.
2. In elk tweetal praat één leeling.
3. Leerlingen wisselen van rol.

groep 1 t/m 8



## Tweetal gesprek



1. Leerlingen vormen 2-tallen.
2. Leerkracht geeft opdracht.
3. Leerlingen wisselen van rol.

groep 1 t/m 8

## Mix en koppel



1. Leerlingen lopen door de klas.
2. Leerkracht zegt "Bevries" gevolgd door "Koppel".
3. Leerlingen draaien zich naar de persdoon die het dichtsbij ze staat.

groep 3 t/m 8



# Rondpraat



1. Leerlingen vormen groepjes
2. Leerkracht geeft opdracht.
3. Leerlingen wisselen om de beurt ideeën uit.

groep 3 t/m 8



# Genummerde koppen bij elkaar



1. De leerlingen geven elkaar een nummer
2. De leerkracht stelt een vraag.
3. De koppen bij elkaar.
4. Leerkracht noemt een nummer.

groep 5 t/m 8

Zoek iemand die...



1. De leerlingen krijgen een werkblad en lopen rond in het lokaal.
2. Leerkracht geeft het signaal 'zoek iemand die...'
3. Leerlingen schrijven het antwoord in eigen woorden op.
4. De antwoordgever tekent het werkblad af.

groep 5 t/m 8



# Tafelrondje per tweetal



1. De leerlingen maken tweetallen in een groepje van 4.
2. Het tweetal schrijft om de beurt antwoorden op het papier.
3. Als de tijd om is, vergelijken ze de antwoorden met die van het andere tweetal.

groep 7 & 8

Gooi een vraag



1. De leerlingen werken in groepjes.
2. De leerling gooit een bal en stelt daarbij een herhalingsvraag.
3. De leerling die vangt geeft antwoord en gooit dan de bal door naar iemand anders uit het groepje en stelt daarbij een andere herhalingsvraag.

groep 7 & 8

## Bijlage 5: Burgerschap

### Doorgaande leerlijn Burgerschap in ons Daltononderwijs

Kerndoelen: Uitwerkingen SLO van de Wet en koppeling dalton ontwerpprincipes	Activiteiten/programma			
	Groep 1-2	Groep 3-4	Groep 5-6	Groep 7-8
<p><b>Kerndoel 1:</b></p> <p><b>Schoolcultuur</b>, de school zorgt voor een democratische cultuur.</p> <p><b>Daltonburgerschapsonderwijs betekent dat:</b>  <b>1. de schoolkinderen opvoedt tot democratische burgers. Dit betekent dat:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Je kinderen leert om initiatief te nemen en kansen te pakken.</li> <li>– Je ruimte geeft aan kinderen voor eigen inbreng door hen te laten meedenken, meepraten en meebeslissen.</li> <li>– Je kinderen aanmoedigt om na te denken over hele nieuwe manieren en inspireren hen achter hun passie voor een onderwerp aan te gaan.</li> <li>– Je kinderen leert om zelf problemen op te lossen (een ander om hulp vragen kan daarbij ook een oplossing zijn).</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Huishoudelijke taken</li> <li>• Leerlijn reflectie</li> <li>• Leerlijn samenwerken</li> <li>• Leerlijn vrijheid en verantwoordelijkheid</li> <li>• Eigen werk plannen</li> <li>• Groepswork (thema)</li> <li>• Reflectierad</li> <li>• Wegwijs in de school (maatjes)</li> <li>• Boswandeling (herfst)</li> <li>• Filosoferen</li> <li>• Schoolbrede thema's</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Huishoudelijke taken</li> <li>• Leerlijn reflectie</li> <li>• Leerlijn samenwerken</li> <li>• Leerlijn vrijheid en verantwoordelijkheid</li> <li>• Eigen werk plannen</li> <li>• Groepswork (thema)</li> <li>• Reflectierad</li> <li>• Wegwijs in de school (maatjes)</li> <li>• Wandeling door de wijk</li> <li>• Filosoferen</li> <li>• De waarden van het maken van fouten bespreke</li> <li>• Kijken HBB</li> <li>• Schoolbrede thema's</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Huishoudelijke taken</li> <li>• Leerlijn reflectie</li> <li>• Leerlijn samenwerken</li> <li>• Leerlijn vrijheid en verantwoordelijkheid</li> <li>• Eigen werk plannen</li> <li>• Groepswork (thema)</li> <li>• Reflectierad</li> <li>• Wegwijs in de school (maatjes)</li> <li>• Keuze HVO/GVO</li> <li>• Doorlopen van de leerkuil bespreken</li> <li>• Leerlingenraad &amp; klassenvergaderingen</li> <li>• Kijken Dag van vandaag/ jeugdjournaal</li> <li>• Schoolbrede thema's</li> <li>• Gastlessen GGD/Halt</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Huishoudelijke taken</li> <li>• Leerlijn reflectie</li> <li>• Leerlijn samenwerken</li> <li>• Leerlijn vrijheid en verantwoordelijkheid</li> <li>• Eigen werk plannen</li> <li>• Groepswork (thema)</li> <li>• Reflectierad</li> <li>• Wegwijs in de school (maatjes)</li> <li>• Keuze HVO/GVO</li> <li>• Bezoek gemeentehuis</li> <li>• Bezoek VO-scholen</li> <li>• Doorlopen van de leerkuil bespreken</li> <li>• Leerlingenraad &amp; klassenvergaderingen</li> <li>• Kijken Dag van vandaag/ jeugdjournaal</li> <li>• Schoolbrede thema's</li> <li>• Gastlessen GGD/Halt</li> </ul>



	Groep 1-2	Groep 3-4	Groep 5-6	Groep 7-8
<p><b>Kerdoel 2:</b>  <b>Diversiteit</b>, de leerling handelt respectvol vanuit kennis over een diverse samenleving.</p> <p><b>Daltonburgerschapsonderwijs betekent dat:</b>  <b>2. de school een oefenplaats is waar kinderen leren participeren en hun plek in kunnen nemen in de maatschappij. Dit betekent dat:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Je de omgeving als oefenplek beschouwt.</li> <li>- Je samen aan een gemeenschap bouwt.</li> <li>- Je leeft en werkt als in de echte wereld, samen met anderen in plaats van dat de school een plek is waar leerlingen onderwijs 'consumeren'.</li> <li>- Je kinderen leert verantwoordelijk te zijn voor hun eigen leren en hun omgeving.</li> <li>- Je kinderen leert plannen en vooruitkijken, maar je daarbij ook richt op samenwerking en op het dragen van (maatschappelijke, sociale) verantwoordelijkheid.</li> <li>- Je kinderen met elkaar in gesprek laat gaan en naar elkaar leert luisteren.</li> <li>- Je verveling en zinloos werk vermijdt.</li> <li>- Je kinderen deelgenoot maakt van de actuele maatschappelijke veranderingen om politieke en gemeenschappelijke problemen te kunnen aanpakken en oplossen.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Confronteren met probleempjes en vragen stellen</li> <li>• 'ik'-pagina portfolio</li> <li>• Kickfit en Kanjertraining</li> <li>• Klassengesprek</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Confronteren met probleempjes en vragen stellen</li> <li>• 'ik'-pagina portfolio</li> <li>• Kickfit en Kanjertraining</li> <li>• Klassengesprek</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Probleemgestuurd/oplossingsgericht leren</li> <li>• 'ik'-pagina portfolio</li> <li>• Stellingendiscussie</li> <li>• Kickfit en Kanjertraining</li> <li>• Klassengesprek</li> <li>• Keuze HVO/GVO</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Probleemgestuurd/oplossingsgericht leren</li> <li>• 'ik'-pagina portfolio</li> <li>• Debatteren</li> <li>• Elkaar interviewen</li> <li>• Kickfit en Kanjertraining</li> <li>• Klassengesprek</li> <li>• Keuze HVO/GVO</li> </ul>

	Groep 1-2	Groep 3-4	Groep 5-6	Groep 7-8
<p><b>Kerdoel 3:</b>  <b>Democratische waarden</b>, de leerling geeft aan hoe diens handelen verbonden is met democratische waarden.</p> <p><b>Daltonburgerschapsonderwijs betekent dat:</b>  <b>3. kinderen leren door echte ervaringen op te doen. Dit betekent dat:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Je zorgt dat kinderen leven en werken zoals in de echte wereld.</li> <li>- Je kinderen 'assignments' geeft met taken en opdrachten die zij ervaren als hun 'job'.</li> <li>- Je zorgt voor een rijke leeromgeving waarin kinderen echte ervaringen kunnen opdoen.</li> <li>- Je zorgt voor vak geïntegreerd onderwijs (synthetic education).</li> <li>- Je inspeelt op ontwikkelingen, actualiteiten en activiteiten in de omgeving en de wereld.</li> <li>- Je bijzondere, creatieve en uitdagende opdrachten en taken ("assignments") ontwikkelt.</li> <li>- Je kinderen aanmoedigt om na te denken over nieuwe manieren.</li> <li>- Je kinderen inspireert hen achter hun passie voor een onderwerp aan te gaan.</li> <li>- Je kinderen (a.d.h.v. actuele thema's) in contact brengt met de (complexe) realiteit, zodat ze echte ervaringen kunnen opdoen, die gedachten en ideeën kunnen vormen voor het invullen van hun verdere leven.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Afstemmen op waar kinderen in de kring mee komen</li> <li>• Keuzemogelijkheden bieden</li> <li>• Plannen maken eigen doelen</li> <li>• Filosoferen</li> <li>• Kickfit en Kanjertraining</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Afstemmen op waar kinderen in de kring mee komen</li> <li>• Keuzemogelijkheden bieden</li> <li>• Plannen maken eigen doelen</li> <li>• Filosoferen</li> <li>• Kickfit en Kanjertraining</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Leerlingenraad</li> <li>• Keuzemogelijkheden bieden</li> <li>• Plannen maken eigen doelen</li> <li>• Klassenvergadering</li> <li>• Keuze HVO/GVO</li> <li>• Kickfit en Kanjertraining</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Leerlingenraad</li> <li>• Keuzemogelijkheden bieden</li> <li>• Plannen maken eigen doelen</li> <li>• Klassenvergadering</li> <li>• Keuze HVO/GVO</li> <li>• Kickfit en Kanjertraining</li> <li>• Brieven schrijven Amnesty</li> </ul>

	Groep 1-2	Groep 3-4	Groep 5-6	Groep 7-8
<p><b>Kerdoel 4:</b>  <b>Maatschappelijke betrokkenheid</b>, de leerling verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving.</p> <p><b>Daltonburgerschapsonderwijs betekent dat:</b>  4. de school een gemeenschap is waar kinderen van en met elkaar leren. Dit betekent dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Je de inhoud (leerstof, leerplan) van het onderwijs daarop afstemt.</li> <li>- Je activiteiten organiseert die het van en met elkaar leren stimuleren en daarmee het leven in een democratische gemeenschap, waarbij iedereen een stem heeft.</li> <li>- Je ervoor zorgt dat kinderen de vaardigheden ontwikkelen om van en met elkaar te kunnen leren.</li> <li>- Je kinderen leert in gesprek te gaan met anderen en naar elkaar te luisteren.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Verwondering als startpunt van onderwijs</li> <li>• Gouden weken</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Nieuwsgierigheid als startpunt van onderwijs</li> <li>• Gouden weken</li> <li>• Meepraten plannen in de klas</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Gouden weken</li> <li>• Leerlingenraad</li> <li>• Meepraten plannen in de school</li> <li>• Samenleving vroeger en nu</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Gouden weken</li> <li>• Leerlingenraad</li> <li>• Samenwerking met de wijk (Rehoboth / verenigingen)</li> <li>• Kennis van Grondwet, kinder- en mensenrechten en internationale verdragen</li> </ul>

	Groep 1-2	Groep 3-4	Groep 5-6	Groep 7-8
<p><b>Kerdoel 5:</b>  <b>Democratische betrokkenheid</b>, de leerling verkent hoe die democratisch handelen in dagelijkse situaties kan vormgeven.</p> <p><b>Daltonburgerschapsonderwijs betekent dat:</b>  5. kinderen op school vaardigheden kunnen ontwikkelen om op te groeien tot 'fearless human beings'. Dit betekent dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Je kinderen de kans geeft om vaardigheden te ontwikkelen en hen stimuleert zelf na te denken over hun eigen ontwikkeling en hoe zij kunnen bijdragen aan hun eigen ontwikkeling en aan de ontwikkeling van een ander.</li> <li>- Je de nieuwsgierige, onderzoekende, probleemoplossende en ondernemende houding van kinderen stimuleert.</li> <li>- Je directeuren en leraren hebt die lef hebben en het onderwijs zo aanpassen naar wat kinderen nodig hebben om een 'fearless human being' te worden/zijn, en daarbij het curriculum durven aan te passen.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Thematisch werken</li> <li>• Eigen leerdoel kiezen</li> <li>• Meeste stemmen gelden in de klas</li> <li>• De taak als werkwijze</li> <li>• Klassenregels opstellen</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Werken met thema's</li> <li>• Eigen leerdoel kiezen</li> <li>• Meeste stemmen gelden in de klas</li> <li>• De taak als werkwijze</li> <li>• Klassenregels opstellen</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Werken met thema's</li> <li>• Eigen leerdoel kiezen</li> <li>• De taak als werkwijze</li> <li>• Tutor werken</li> <li>• Klassenvergaderingen</li> <li>• Klassenregels opstellen</li> <li>• Verkiezingsprogramma leerlingenraad</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Werken met thema's</li> <li>• Eigen leerdoel kiezen</li> <li>• De taak als werkwijze</li> <li>• Roeffeldag</li> <li>• Tutor werken</li> <li>• Klassenvergaderingen</li> <li>• Klassenregels opstellen</li> <li>• Verkiezingsprogramma leerlingenraad</li> </ul>

	Groep 1-2	Groep 3-4	Groep 5-6	Groep 7-8
<p><b>Kerdoel 6:</b>  <b>Maatschappelijke vraagstukken</b>, de leerling weegt af welke mogelijkheden die heeft om ten aanzien van maatschappelijke vraagstukken te handelen.</p> <p><b>Daltonburgerschapsonderwijs betekent dat:</b>  6. kinderen onderdeel zijn van de gemeenschap en zich verhouden tot de ander en de wereld. Dit betekent dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Je kinderen laat reflecteren op hun eigen identiteitsontwikkeling; dat zij zich bewust worden van wie zij zijn of wie zij willen zijn en hoe zij zich tot de ander willen verhouden.</li> <li>- Je kinderen leert nadenken over zichzelf; wat zij vinden, denken, voelen en hoe zij handelen.</li> <li>- Je kinderen leert nadenken over de ander; wat zij vinden, denken, voelen en hoe zij handelen.</li> <li>- Je kinderen leert om zich te verplaatsen in de ander en bewust te worden van de waarde van hun eigen perspectief en dat van de ander.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Kringgesprek</li> <li>• De school verkennen</li> <li>• Thema afsluiting / presentaties voor ouders</li> <li>• Reflectierad</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Actualiteiten kring</li> <li>• Thema afsluiting / presentaties voor ouders</li> <li>• Reflectierad</li> <li>• Blink</li> <li>• Kijken HBB</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Actualiteiten kring</li> <li>• Volwassenen vertellen over hun vak in de klas</li> <li>• Thema afsluiting / presentaties voor ouders door kinderen</li> <li>• Reflectierad</li> <li>• Blink</li> <li>• Kijken Dag van vandaag / jeugdjournaal</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Actualiteiten kring</li> <li>• Thema afsluiting / presentaties voor ouders</li> <li>• Reflectierad</li> <li>• Blink</li> <li>• Betoog schrijven over maatschappelijk vraagstuk</li> <li>• Kijken Dag van vandaag / jeugdjournaal</li> </ul>

## Bijlage 6: Kijkwijzer Daltononderwijs Leerkrachten

### Groep 1/2 Zelfstandigheid

Leerkracht			
Onderdeel:	Ja	Nee	Opmerkingen/vragen:
De dagen van de week worden aangegeven met een dagkleur en hangen in de klas.			
Er wordt gebruik gemaakt van dagritmekaarten.			
Op het planbord/kiesbord/takenbord wordt gebruik gemaakt van duidelijke afbeeldingen.			
Tijdens het zelfstandig werken wordt er gewerkt met een time-timer in combinatie met het stoplicht.			
Er is (voldoende) zelfcorrigerend materiaal.			
Materialen liggen in de klas op vaste, te bereiken plaatsen.			
Er wordt gewerkt met uitgestelde aandacht. Er wordt gebruik gemaakt van het stoplicht en 'see three before me'.			

Leerlingen			
Onderdeel:	Ja	Nee	Opmerkingen/vragen:
De leerling leert om taken te plannen m.B.V. Het planbord.			
De leerling hangt een smiley bij de voltooide taak op het planbord.			
De leerling kan zelf de volgorde van de taken bepalen.			
De leerling pakt zelfstandig hulpmiddelen en materialen.			



**Groep 1/2**  
**Verantwoordelijkheid**

Leerkracht			
Onderdeel:	Ja	Nee	Opmerkingen/vragen:
Er hangt een planbord.			
Er hangt een huishoudelijk takenbord.			

Leerlingen			
Onderdeel:	Ja	Nee	Opmerkingen/vragen:
De leerlingen hebben wekelijkse taken op het planbord.			
De leerlingen hebben een taak op het huishoudelijk takenbord.			

**Groep 1/2**  
**Samenwerking**

Leerkracht			
Onderdeel:	Ja	Nee	Opmerkingen/vragen:
In de klas is een overzicht van de maatjes zichtbaar.			
Er wordt gewerkt met maatjes.			

Leerlingen			
Onderdeel:	Ja	Nee	Opmerkingen/vragen:
Nieuwe leerlingen krijgen een coach die hen helpt.			

## Groep 1/2

### Reflectie

Leerkracht			
Onderdeel:	Ja	Nee	Opmerkingen/vragen:
De leerkracht evalueert na het zelfstandig werken met de kinderen het planbord.			
De leerkracht gebruikt het reflectierad om de dag/les te reflecteren.			

Leerlingen			
Onderdeel:	Ja	Nee	Opmerkingen/vragen:
De leerlingen reflecteren zelf op hun werk d.M.V een smiley op het planbord.			

## Groep 1/2

### Effectiviteit en doelmatigheid

Leerkracht			
Onderdeel:	Ja	Nee	Opmerkingen/vragen:
Klassikale instructiemomenten zijn kort, effectief en/of coöperatief.			

Leerlingen			
Onderdeel:	Ja	Nee	Opmerkingen/vragen:

**Groep 3 t/m 8**  
**Zelfstandigheid**

Leerkracht			
Onderdeel:	Ja	Nee	Opmerkingen/vragen:
De dagen van de week worden aangegeven met een dagkleur en hangen in de klas.			
Het dagschema is zichtbaar.			
Kinderen kijken (deels) zelfstandig na en weten waar de nakijkboekjes liggen.			
Er wordt in groep 3-5 gewerkt met een time-timer.			
Er is (voldoende) zelfcorrigerend materiaal			
Materialen in de klas op vaste, te bereiken plaatsen.			
Er zijn verschillende werkplekken.			
Op de dagplanning staat duidelijk of er instructie wordt gegeven.			

Leerlingen			
Onderdeel:	Ja	Nee	Opmerkingen/vragen:
De kinderen plannen taken/doelen op het takenbord/de weektaak.			
Er wordt gewerkt met een weektaak.			
De leerling tekent de opdracht af op de weektaak.			
De leerling kan zelf de volgorde van het werk bepalen. (Leerling afhankelijk)			
Leerlingen pakken zelfstandig hulpmiddelen en materialen.			
De leerlingen zijn in de gelegenheid om het daltonblokje te gebruiken.			
De leerlingen kiezen een geschikte werkplek. Indien buiten de klas met gangkaartjes.			
De leerlingen kijken hun eigen werk (deels) na.			

**Groep 3 t/m 8**  
**Verantwoordelijkheid**

Leerkracht			
Onderdeel:	Ja	Nee	Opmerkingen/vragen:
Er hangt een huishoudelijk takenbord.			

Leerlingen			
Onderdeel:	Ja	Nee	Opmerkingen/vragen:
De leerlingen kijken (deels) zelf hun werk na. (3 fouten of meer, laten zien aan de leerkracht)			
De leerlingen kunnen zelf bepalen in hoeverre ze hulp nodig hebben.			
De leerlingen hebben een wekelijkse taak op het huishoudelijk takenbord.			

**Groep 3 t/m 8**  
**Samenwerking**

Leerkracht			
Onderdeel:	Ja	Nee	Opmerkingen/vragen:
De leerlingen/maatjes krijgen samenwerkingsopdrachten.			
Er wordt gewerkt met maatjes.			

Leerlingen			
Onderdeel:	Ja	Nee	Opmerkingen/vragen:

## Groep 3 t/m 8

### Reflectie

Leerkracht			
Onderdeel:	Ja	Nee	Opmerkingen/vragen.
Er wordt met het reflectierad Gewerkt.			

Leerlingen			
Onderdeel:	Ja	Nee	Opmerkingen/vragen.
De leerlingen reflecteren dagelijks zelf op hun handelen d.m.v. De weektaak en het reflectierad.			
De leerlingen reflecteren op hun weektaak, door aan te geven in hoeverre zij het lesdoel beheersen.			

## Groep 3 t/m 8

### Effectiviteit en doelmatigheid

Leerkracht			
Onderdeel:	Ja	Nee	Opmerkingen/vragen.
Klassikale instructiemomenten zijn volgens het EDI model.			
Er wordt gebruik gemaakt van verlengde instructie.			

Leerlingen			
Onderdeel:	Ja	Nee	Opmerkingen/vragen:
De leerlingen begrijpen waarom ze een doel/opdracht maken.			
De leerlingen weten wat het doel van de les is.			
Leerlingen leren vanaf groep 6 aan te geven of zij voor rekenen instructie nodig hebben. (Of dat zij het doel beheersen en zelf verder kunnen)			

## Bijlage 7: Kijkwijzer Daltononderwijs

### Jan Ligthartschool | Studenten

<b>Zelfstandigheid</b>	<b>1-2</b>	<b>3-4</b>	<b>4-5</b>	<b>6</b>	<b>7-8</b>
<b>DAGKLEUREN</b>					
De dagkleuren zijn zichtbaar in de klas/groep.					
De dagkleuren worden gebruikt.					
<b>DAGRITME/ DAGPLANNING</b>					
Er wordt gebruik gemaakt van een planbord/weektaak voor activiteiten.					
De dagplanning staat op het whiteboard/ hangt zichtbaar voor de kinderen op de groep.					
<b>UITGESTELDE AANDACHT</b>					
Er wordt gewerkt met het stoplicht wanneer de leerkracht niet gestoord mag worden.					
De leerkracht loopt rond tijdens het zelfstandig werken.					
<b>DE TAAK</b>					
Kinderen mogen zelf hulpmiddelen/speelgoed/materiaal pakken en kunnen hier zelfstandig mee om gaan.					
Er zijn verschillende werkplekken/hoeken om te werken b.v. werkplek voor stiltewerk, samenwerken, instructie.					

<b>Effectiviteit</b>	<b>1-2</b>	<b>3-4</b>	<b>4-5</b>	<b>6</b>	<b>7-8</b>
De timetimer wordt ingezet.					
Er zijn instructies/activiteiten gepland voor kleinere groepen.					
Materialen staan in de klas/ in de groep op vaste, te bereiken plaatsen.					



De ruimte is zo ingericht dat de kinderen worden uitgedaagd om te (leren) spelen/werken in hoeken.					
<b>Vrijheid/Verantwoordelijkheid</b>	<b>1-2</b>	<b>3-4</b>	<b>4-5</b>	<b>6</b>	<b>7-8</b>
De leerling werkt aan een eigen ik-doel, door middel van de doelenboog en/of op de weektaak.					
<b>KEUZEWERK</b>					
Kinderen kunnen zelf (een deel van hun) activiteiten /werk kiezen (per week).					
In groep 1, 2 en 3 hangt een kiesbord.					
<b>VERANTWOORDELIJKHEID VOOR KLAS, SCHOOL, OMGEVING</b>					
Er wordt gewerkt met een takenbord voor de huishoudelijke taken (opruimen, uitdeeldienst enz.).					
Leerlingen laten hun werk/speelplek binnen en buiten de klas/groep netjes achter.					

<b>Samenwerken</b>	<b>1-2</b>	<b>3-4</b>	<b>4-5</b>	<b>6</b>	<b>7-8</b>
Er wordt gewerkt met maatjes.					
Er wordt doelbewust aandacht besteed aan samenwerkingsvaardigheden.					

<b>Reflecteren</b>	<b>1-2</b>	<b>3-4</b>	<b>4-5</b>	<b>6</b>	<b>7-8</b>
Er wordt met/door kinderen gereflecteerd op eigen leerproces en eigen doelen.					
Leerlingen hebben inbreng op de gang van zaken in de klas/ in de groep.					
Er vindt minimaal 1 keer per jaar een kindgesprek plaats (kletspizza)					

